



Հավելված
Հաստատվել է ՀՀ ՎՊԺ Խորհրդի
2011թ. մարտի 21-ի թիվ 10/1 որոշմամբ

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԵՐԱՀՍԿԻՉ ՊԱԼԱՏ
ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ**

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության սոցիալական ապահովության պետական ծառայությանը պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման, բյուջետային մուտքերի ապահովման, պետական սեփականության կառավարման և օգտագործման, ինչպես նաև ՀՀ վերահսկիչ պալատի 2010թ. սեպտեմբերի 10-ի թիվ 22/5, սեպտեմբերի 24-ի թիվ 26/3, 26/4, 26/5 և 2010թ. նոյեմբերի 8-ի թիվ 31/4 որոշումներով հաստատված թեմաների նկատմամբ իրականացված վերահսկողության արդյունքների վերաբերյալ

Վերահսկողության հիմքը՝ ՀՀ վերահսկիչ պալատի Խորհրդի 2010թ. մարտի 3-ի թիվ 7/5, 2010թ. սեպտեմբերի 10-ի թիվ 22/5, սեպտեմբերի 24-ի թիվ 26/3, 26/4, 26/5 և 2010թ. նոյեմբերի 8-ի թիվ 31/4 որոշումները:

Վերահսկողության նպատակը՝

- ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության Սոցիալական ապահովության պետական ծառայությունում պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման, բյուջետային մուտքերի ապահովման, ինչպես նաև պետական սեփականության կառավարման և օգտագործման արդյունավետության և ՀՀ օրենսդրությանը համապատասխանության ուսումնասիրությունը:
- «Հայփոստ» ՓԲԸ կողմից ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության հետ կնքված պայմանագրով նախատեսված պարտականությունների կատարումը, ինչպես նաև՝ «Հայփոստ» ՓԲԸ-ին կենսաթոշակների և սոցիալական այլ վճարների վճարման նպատակով պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման համապատասխանությունը ՀՀ օրենսդրությանը:

- ՀՀ պետական բյուջեով նախատեսված ընտանեկան նպաստի և միանվագ դրամական օգնության, մինչև երկու տարեկան երեխայի խնամքի նպաստի, երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստի նշանակման և վճարման գործընթացների (մասնավորապես՝ Կոտայքի մարզում) ուսումնասիրությունը:
- ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության «Զբաղվածության պետական ծառայություն» գործակալության կողմից իրականացվող ծրագրերի, այդ թվում՝ ՀՀ պետական բյուջեով նախատեսված գործազրկության նպաստի և առնվազն մեկ տարվա ապահովագրական ստաժ ունեցող գործազուրկի մահվան դեպքում թաղման նպաստի նշանակման և վճարման գործընթացի ուսումնասիրությունը:
- «ՎՏԲ-Հայաստան» ՓԲԸ-ում ավանդատու հանդիսացող քաղաքացիների կողմից, որպես նախկին ԽՍՀՄ Խնայքանկի ՀԽՍՀ հանրապետական բանկում մինչև 1993 թվականի հունիսի 10-ը ներդրված դրամական ավանդների դիմաց փոխհատուցման գործընթացի ուսումնասիրությունը:
- «Նորք» տեղեկատվավերլուծական կենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերությանը պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման և բյուջետային մուտքերի ապահովման, պետական սեփականության կառավարման և օգտագործման ուսումնասիրությունը, ինչպես նաև «Նորք» տեղեկատվավերլուծական կենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերության (այսուհետ՝ «Նորք» կենտրոն) կանոնադրական գործառույթների կատարման արդյունավետության գնահատումը:

Վերահսկողության նպատակն է՝ սոցիալական ապահովության համակարգում վերոնշյալ գործընթացների և գործառույթների իրականացման ընթացքում առկա խնդիրները (երևույթները) բացահայտելը և այդ խնդիրների վերացմանն ուղղված առաջարկություններ ներկայացնելը:

Վերահսկողության առարկան՝

- ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության Սոցիալական ապահովության պետական ծառայությանը ՀՀ պետական բյուջեից հատկացված միջոցները, ինչպես նաև պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների հաշվառմանը, ֆինասավորված ծրագրերի կատարման ապահովմանն ուղղված գործառույթները և ընթացակարգերը:
- «Հայփոստ» փակ բաժնետիրական ընկերությանը կենսաթոշակների և սոցիալական այլ վճարների վճարման նպատակով պետական բյուջեից հատկացված միջոցները, ինչպես նաև՝ պայմանագրով սահմանված

սլաքտակառնությունների կատարման ապահովմանն ուղղված գործառնությունները և ընթացակարգերը:

- ՀՀ պետական բյուջեով նախատեսված ընտանեկան նախատի և միանվագ դրամական օգնության, մինչև երկու տարեկան երեխայի խնամքի նախատի, երեխայի ծննդյան միանվագ նախատի նշանակման և վճարման (Կոտայքի մարզում) գործընթացները:
- ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության «Զբաղվածության պետական ծառայություն» գործակալության (այսուհետ՝ Գործակալություն) կողմից իրականացվող ծրագրերի իրականացմանն ուղղված գործարքներն ու ընթացակարգերը:
- «ՎՏԲ-Հայաստան» ՓԲԸ-ում ավանդատու հանդիսացող քաղաքացիների կողմից, որպես նախկին ԽՍՀՄ Խնայքանկի ՀԽՍՀ հանրապետական բանկում մինչև 1993 թվականի հունիսի 10-ը ներդրված դրամական ավանդների դիմաց փոխհատուցմանն ուղղված գործարքներն ու ընթացակարգերը:
- «Նորք» կենտրոնին պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման և բյուջետային մուտքերի ապահովման, պետական սեփականության կառավարումը և օգտագործումը, ինչպես նաև «Նորք» կենտրոնի կանոնադրական գործառնությունների կատարման արդյունավետությունը:

Վերահսկողության օբյեկտները՝

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունը, այդ թվում՝ նախարարության աշխատակազմը, Սոցիալական ապահովության պետական ծառայությունը և դրա տարածքային ստորաբաժանումները (ընտրանքային), «Հայփոստ» փակ բաժնետիրական ընկերությունը և տարածքային փոստային բաժանմունքները (ընտրանքային), «Զբաղվածության պետական ծառայություն» գործակալությունը (մարզային և տարածքային կենտրոններ), սոցիալական ծառայություն տրամադրող տարածքային մարմինները, «Նորք» կենտրոնը, ինչպես նաև՝ գործընթացներին առնչվող սուբյեկտները:

Վերահսկողության մեթոդաբանությունը՝

Վերահսկողության իրականացման ընթացքում կիրառվել է դիտարկման, ստուգման և վերլուծության ձևը, ինչպես նաև՝ համապատասխանության, կատարողական և ֆինանսական վերահսկողության տեսակները:

Դիտարկման փուլում և ստուգման ընթացքում իրականացվել են ստուգման օբյեկտներից ստացված տեղեկատվության ուսումնասիրություն: Ստուգման ընթացքում

կիրառվել են ընտրանքի, տարբեր տվյալների (քանակական և որակական) համադրման/համեմատման մեթոդներ, կատարվել է տարբեր փաստաթղթերի և տվյալների ուսումնասիրություն:

Վերլուծության փուլում ամփոփվել, վերլուծվել են դիտարկման և ստուգման ընթացքում արձանագրված փաստերը:

- I. ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության սոցիալական ապահովության պետական ծառայությունում պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման, բյուջետային մուտքերի ապահովման, ինչպես նաև պետական սեփականության կառավարման և օգտագործման նկատմամբ իրականացված վերահսկողության արդյունքների մասին

Վերահսկողության կատարման ժամկետը՝ 2010թ. մարտի 11-ից մինչև 2010թ. նոյեմբերի 30-ը:

Վերահսկողությամբ ընդգրկված ժամանակահատվածը՝ 2008թ. հունվարի 1-ից մինչև ստուգման կատարման ժամկետի ավարտը:

Վերահսկողության արդյունքները՝

Սոցիալական ապահովության պետական ծառայությունը (այսուհետ՝ Ծառայություն) ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության (այսուհետ՝ Նախարարություն) կառավարման ոլորտում գործող պետական մարմին է, որը ՀՀ օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքերում և կարգով մատուցում է ծառայություններ սոցիալական ապահովության բնագավառում:

Համաձայն ներկայացված տեղեկատվության՝ ՀՀ-ում հաշվառված կենսաթոկառուների թիվը կազմել է համապատասխանաբար՝ 01.01.2008թ. դրությամբ՝ 523359 մարդ, 01.01.2009թ. դրությամբ՝ 523839 մարդ, 01.01.2010թ. դրությամբ՝ 522835 մարդ և 01.10.2010թ. դրությամբ՝ 521365 մարդ:

2008թ.-ին Ծառայության ծախսերը ծրագրավորվել են 170,746.1 մլն դրամ, ճշտումից հետո՝ 166,591.2 մլն դրամ, փաստացի ծախսը կազմել է 166,252.3 մլն դրամ (99.6 %): 2009թ.-ին Ծառայության ծախսերը ծրագրավորվել են 190,838.6 մլն դրամի, ճշտումից հետո՝ 190,630.7 մլն դրամի չափով, փաստացի ծախսը կազմել է 187,032.8 մլն դրամ (98.1 %): Նախորդ տարվա համեմատ՝ փաստացի ծախսերն աճել են 12.5 %-ով: 2010թ. 9 ամսվա ծախսը ճշտված բյուջեով ծրագրավորվել է 142,639.4 մլն դրամ, փաստացի ծախսվել է 141,613.2 մլն դրամ (99.4 %):

Ընդ որում, վերահսկողության շրջանակներում կատարված ուսումնասիրության արդյունքում պարզվել է, որ **կենսաթոշակի և նպաստների վճարման հետ կապված տարեկան ծախսերը ծրագրավորվել են «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի 55-րդ հոդվածով սահմանված պահանջների խախտմամբ:**

2008թ. տարեկան ծախսերում կենսաթոշակի և նպաստների վճարման համար վարձավճարներ չեն նախատեսվել, իսկ 2009թ. դրանք ծրագրավորվել են միայն «Հայփոստ» և «ՎՏԲ-Հայաստան բանկ» ՓԲԸ-ների համար, որի արդյունքում բյուջեով չնախատեսված ծախսերը իրականացվել են բյուջետային այլ ծրագրերի հաշվին: Այսպես, վճարումների ծառայության համար ֆինանսական միջոցներ չեն ծրագրավորվել, իսկ հատկացված գումարները հաշվետվություններում ներկայացվել են որպես փոստային ծառայությունների դիմաց վարձավճարներ:

Բացի այդ, **տարեկան ծախսերը ծրագրավորվել են կենսաթոշակառուների թվի վերաբերյալ ակնհայտորեն ավելի բարձր ցուցանիշների հիման վրա:** Ծախսային ցուցանիշների բարձր ներկայացումը ապահովվել է հետևյալ հանգամանքներով.

- **1996թ.-ից կենսաթոշակի վճարումը դադարեցված կենսաթոշակառուներին** ծախսերի ծրագրավորման գործընթացում ներառելու հաշվին: Փաստորեն, ծախսերն արհեստականորեն ավելի են ծրագրավորվել այն անձանց հաշվին, որոնց գործերը մինչև այժմ չեն արխիվացվել և պահվում են տարածքային բաժիններում՝ խախտելով ՀՀ կառավարության 29.05.2003 թ. թիվ 793 որոշման թիվ 1 հավելվածի 33-րդ մասով սահմանված պահանջը:

- **Կենսաթոշակառուների ցանկում ընդգրկվել են ոչ հավաստի փաստաթղթեր ներկայացրած անձինք,** որոնց կենսաթոշակի վճարումը, համաձայն «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի 60-րդ հոդվածի, ենթակա էր դադարեցման:

Այսպես, համաձայն «Նորք» կենտրոնի կողմից կատարված համադրման արդյունքների, 24.11.2006թ.-ից չեն նույնականացվել (չեն իդենտիֆիկացվել)¹ 16748 անձանց տվյալներ, որի մասին տեղեկացվել է Ծառայությանը: 26.07.2010թ. դրությամբ դեռևս չեն նույնականացվել շուրջ 12000 կենսաթոշակառուի տվյալներ, սակայն վճարումները դադարեցնելու և տվյալների բազան ճշտելու փոխարեն, 2008-2009թթ. ընթացքում նման տվյալներ ունեցող առանձին կենսաթոշակառուներին կատարվել են վճարումներ: Ավելին. նշված ցանկից ընտրանքային կարգով անցած ժամանակաշրջանի համար կատարված վճարումների օրինականության

¹ Չեն ճանաչվել Սոցիալական ապահովության քարտերի համակարգի (որը պարբերաբար արդիականացվում է Անձնագրային և վիզաների վարչությունից ստացված տվյալների հիման վրա) կողմից:

ուսումնասիրությամբ փաստվել է, որ կենսաթոշակային գործերում բացակայում են անձնագրի և սոցիալական ապահովության քարտի պատճենները, իսկ առկա ստորագրություններն արժանահավատ չեն:

Բացի այդ, «Նորք» կենտրոնի կողմից իրականացված բազաների համադրման արդյունքում հայտնաբերվել են նաև ճշտման ենթակա.

- անձնագրի համարի սխալ տվյալներ,
- անուն, ազգանուն կամ ծննդյան թվի տվյալներում հայտնաբերված սխալներ,
- անձը հաստատող անվավեր փաստաթուղթ ունեցողների տվյալներ,
- սոցիալական ապահովության քարտի համարում հայտնաբերված սխալներ,
- ուղեփակված սոցիալական ապահովության քարտ ունեցողների տվյալներ:

Չնայած յուրաքանչյուր եռամսյակ «Նորք» կենտրոնին Ծառայության կողմից տրամադրվել է կենսաթոշակառուների վերաբերյալ տեղեկատվական բազան, սակայն 2007- 2010թթ. ընթացքում համադրման արդյունքները չեն պահանջվել և Ծառայության կողմից միջոցներ չեն ձեռնարկվել անճշտությունների վերացման ուղղությամբ:

Ստեղծված իրավիճակը պայմանավորված է նաև հետևյալ հանգամանքով.

- **Ծառայության կողմից չի ապահովվել «Սոցիալական ապահովության քարտերի մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածի, ՀՀ կառավարության 24.12.2003թ. «ՀՀ-ում սոցիալական ապահովության քարտերի համակարգ ներդնելու մասին» թիվ 1783 որոշման, ինչպես նաև՝ ՀՀ կառավարության 25.06.2004թ. «ՀՀ-ում սոցիալական ապահովության քարտերի և սոցիալական ապահովության քարտերի համարների կիրառումն ապահովելու մասին» թիվ 963-Ն որոշման 4-րդ կետի պահանջների կատարումը:**

- **Համաձայն օրենսդրությամբ սահմանված կարգի, ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանության կողմից մինչև յուրաքանչյուր ամսվա 10-ը Ծառայությանը պետք է տեղեկատվություն տրամադրվեր անվավեր համարված անձը հաստատող փաստաթղթերի վերաբերյալ (ՀՀ կառավարության 2005թ. մայիսի 12-ի թիվ 938-Ն որոշում), որը չի իրականացվել:**

- **Համաձայն օրենսդրությամբ սահմանված կարգի, ՀՀ արդարադատության նախարարության քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման մարմինների կողմից պետք է տրամադրվեր տեղեկատվություն՝ ֆիզիկական անձանց մահվան մասին (ՀՀ կառավարության 2005թ. մայիսի 12-ի թիվ 938-Ն որոշում), որը չի իրականացվել:** Ընդ որում, ՀՀ կառավարության 13.10.2005թ. թիվ 1731-Ն որոշմամբ կատարված փոփոխության արդյունքում նշված տեղեկատվության տրամադրման պահանջը հանվել է:

Բացի այն, որ նշված թվով կենսաթոշակառուներն ընդգրկվել են տարեկան ծախսերի ծրագրավորման ընթացքում, որպես լրացուցիչ ռիսկ է դիտարկվում նաև նրանց մասով կատարված վճարումը՝ կասկածի տակ դնելով վճարման օրինականության և հասցեականության հարցը:

Վճարումների ընթացքում կատարված խախտումներն ու բացթողումները հիմնավորվել են նաև մի շարք տեղեկատվական բազաների ուսումնասիրմամբ և վերլուծմամբ: Մասնավորապես.

- Ծառայության կողմից տրամադրված ամբողջական տեղեկատվությունը 2008-2009թթ. ընթացքում կատարված վճարումների վերաբերյալ (այդ թվում՝ դադարեցված/կասեցված վճարումների, վերսկսված վճարումների, անցած ժամանակահատվածի համար չստացված կենսաթոշակի գումարների և կենսաթոշակառուներին վճարված գումարների վերաբերյալ՝ ըստ տեսակների և տարածքային բաժինների: Ընդ որում, կենսաթոշակառուներին վճարված գումարների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ստացվել է նաև Ծառայության վճարումների ծառայությունից և դիտարկմամբ ընդգրկված տարածքային բաժիններից),
- ՀՀ արդարադատության նախարարության քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման վարչությունից՝ 2005-2010թթ. ընթացքում մահացած ՀՀ քաղաքացիների վերաբերյալ (ծնված 1920-1955թթ. ընթացքում).
- Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության «Նորք» կենտրոնից՝ ՀՀ-ում առկա հաշմանդամների և մահացած կենսաթոշակառուների վերաբերյալ.
- ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայությունից՝ 2005-2010թթ. ընթացքում մահացած ՀՀ քաղաքացիների վերաբերյալ.
- ՀՀ ոստիկանության անձնագրերի և վիզաների վարչությունից՝ մահվան հիմքով ոչնչացված անձնագրերի վերաբերյալ.
- ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայությունից՝ ՀՀ-ից բացակայող առանձին կենսաթոշակառուների վերաբերյալ:

Հարկ է նշել, որ նշված վճարումների ռիսկայնության առավել բարձր աստիճանը հիմնավորվում է նաև ընտրանքային կարգով կատարված ստուգմամբ, ստուգայցերով, առանձին կենսաթոշակառուների անձնագրերի և սոցքարտերի ուսումնասիրմամբ, ինչպես նաև՝ վճարումների վերաբերյալ ռեեստրներով:

Ընդ որում, կատարված վճարումների վերաբերյալ ծառայության կողմից ներկայացված տեղեկատվությունների միջև առկա են էական անհամապատասխանություններ: Դրանք արձանագրվել են հատկապես ծառայության տեղեկատվական բազաներում տեղակայված տվյալների և վճարում կատարած ծառայությունների («Հայփոստ» ՓԲԸ, «ՎՏԲ-Հայաստան» բանկ» ՓԲԸ, Վճարումների ծառայություն²) կողմից վճարումներից հետո կազմված փոխադարձ ակտերի ցուցանիշների միջև:

Տվյալ փաստերը վկայում են, որ *Ծառայության կողմից պատշաճ վերահսկողություն չի իրականացվել տարածքային բաժինների նկատմամբ՝ կենսաթոշակների վճարման ցուցակների կազմման, փաստացի վճարումների վերաբերյալ ցուցանիշների համադրման և ճշտման նկատմամբ, միջոցներ չեն ձեռնարկվել վճարումների արդյունքում կազմված փոխադարձ ակտերում արտացոլված ցուցանիշների արժանահավատությունը և կատարված վճարումների իսկությունը ստուգելու ուղղությամբ:*

Մասնավորապես, Ծառայության թվով 14 տարածքային բաժիններում (Շենգավիթ, Մալաթիա-Մեբաստիա, Մաշտոց, Քանաքեռ-Զեյթուն, Արաբկիր, Նոր Նորք-Ավան, Դավիթբաշեն, Կենտրոն-1, Էրեբունի-Նուբարաշեն, Գյումրի, Վանաձոր, Արարատ, Արտաշատ, Մասիս), ինչպես նաև Երևանի վճարումների ծառայությունում ընտրանքային կարգով կատարված դիտարկումների, ուսումնասիրությունների և ստուգումների արդյունքում արձանագրվել են հետևյալ խախտումներն (երևույթները) ու բացթողումները:

1. Անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակի վճարումներ

- *Անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակը վճարվել է արդեն վճարված ժամանակահատվածի համար (կատարվել է կրկնակի վճարում): Ընդ որում, կրկնակի վճարում կատարելուց հետո տեղեկատվական բազաներում գումարն արտացոլվել է որպես «չվճարված»:*

Օրինակ՝ Գործ 30634Q՝ Արթուր Պողոսյանին 2008թ. օգոստոսին Գյումրու տարածքային բաժնի կողմից հաշվարկվել և վճարվել է 152.5 հազ. դրամի չափով անցած ժամանակահատվածի կենսաթոշակ: 3 ամիս անց արդեն վճարված ժամանակահատվածի համար կրկին կատարվել է վճարում՝ 528.7 հազ. դրամի չափով:

² ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության սոցիալական ապահովության պետական ծառայության վճարումների ծառայություն

Գործ S18901՝ Վարդուշ Մանուչարյանին ընթացիկ ամսական կենսաթոշակ վճարելուց հետո՝ վեց ամիս անց Կենտրոն-1 տարածքային բաժնի կողմից 2009թ. հունիսին վճարվել է շուրջ մեկ տարվա կենսաթոշակ՝ 535.0 հազ. դրամի չափով:

Գործեր 57560, 52128, 24111՝ Գյումրու տարածքային բաժնի և ընդհանուր տեղեկատվական համակարգերի ցուցանիշները տարբեր են: Կենսաթոշակառուներ Ալվարդ Սարգսյանի, Դավիթ Գրիգորյանի և Յուրիկ Շահվալադյանի անվամբ կատարված 1,344.3 հազ. դրամի վճարումը տարածքային բաժնի կողմից ներկայացվում է «չվճարում», իսկ վճարման փաստաթղթերը բացակայում են:

Որպես «չվճարված» են ներկայացվել նաև այլ կենսաթոշակառուներին վճարված գումարները:

- Անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակի վճարումը կատարվել է ծրագրային բազայում արհեստական միջամտության միջոցով:

Այլ կերպ, խախտվել է «Պետական կենսաթոշակի մասին» ՀՀ օրենքի 60-րդ հոդվածի պահանջը՝ ծրագրային բազայում կատարվել է միջամտություն և անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակը վճարվել է առանց վերսկսման, որից անմիջապես հետո վճարումը կրկին դադարեցվել է: Նշված գործերի ընտրանքային ուսումնասիրությամբ և կատարված ստուգայցերով արձանագրվել է, որ կենսաթոշակային գործերում փաստաթղթերը թերի են, դրանցում չկան կենսաթոշակառուների անձնագրերի և սոցիալական ապահովության քարտերի պատճենները, ստորագրությունները արժանահավատ չեն՝ կասկածի տակ դնելով կատարված վճարման հասցեականությունն ու օրինականությունը:

Նման փաստեր են հայտնաբերվել ընտրանքային կարգով Կենտրոն-1, Քանաքեռ-Զեյթունի, Նոր Նորք - Ավանի, Արաբկիրի, Շենգավիթի, Մաշտոցի, Արտաշատի, Էրեբունի-Նուբարաշենի և Վանաձորի տարածքային բաժիններում: Մասնավորապես.

Գործ 15433՝ կենսաթոշակառու Ռ-ազմիկ Ստեփանյանին՝ ըստ տեղեկատվական բազայի, անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակ ստանալու նպատակով 2008թ. դեկտեմբեր ամսին դիմումի հիման վրա Նոր Նորք-Ավան տարածքային բաժնի կողմից վճարվել է 607.8 հազ. դրամ գումար, իսկ 2009թ.՝ ևս 138.8 հազ. դրամ: Վճարումներ կատարելուց անմիջապես հետո կենսաթոշակի վճարումը դադարեցվել է՝ 12 ամիս անընդմեջ անձամբ կենսաթոշակ չստանալու հիմքով, սակայն կենսաթոշակառուի բնակության վայր կատարած ստուգայցով պարզվել է, որ նշված հասցեում կենսաթոշակառուն երբևէ չի բնակվել (համաձայն տան սեփականատիրոջ հայտարարության):

Գործ 60206՝ կենսաթոշակառու Ազատ Դավոյանին՝ ըստ տեղեկատվական բազայի, անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակ ստանալու նպատակով 2009թ. դեկտեմբեր ամսին դիմումի հիման վրա Նոր Նորք-Ավան տարածքային բաժնի կողմից վճարվել է 795.2 հազ. դրամ գումար: Սակայն, կենսաթոշակառուի բնակության վայր կատարած ստուգայցով պարզվել է, որ կենսաթոշակառուն 20 տարի առաջ մեկնել է մշտական բնակության հունաստան և նշված ժամանակահատվածում ՀՀ չի այցելել:

- Անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակը վճարվել է 10 տարուց ավելի անընդմեջ անձամբ կենսաթոշակ չստացած կենսաթոշակառուներին:

Ծառայության տարածքային բաժիններում պահվում են 10 տարուց ավելի անձամբ կենսաթոշակ չստացած կենսաթոշակառուների գործերը, որոնց 2008 թվականին վերջին 3 տարիների համար վճարվել է կենսաթոշակ՝ առանց սահմանված կարգով վճարումը վերսկսելու և «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի 60-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 2-րդ կետի 2-րդ պարբերության պահանջի խախտմամբ: Օրենքով սահմանվել է, որ դադարեցված կենսաթոշակի վճարումը կարող է վերսկսվել կենսաթոշակառուի գրավոր դիմելու և անհրաժեշտ փաստաթղթեր ներկայացնելու ամսին հաջորդող ամսվա 1-ից, եթե այդ կենսաթոշակի վճարումը դադարեցվելու օրվանից անցել է տասը տարուց ոչ ավելի ժամանակահատված (տվյալ դրույթը տարածվում է 2008թ.-ի վճարումների վրա):

Ընդ որում, մի շարք նման գործերի ընտրանքային ուսումնասիրությամբ և կատարված ստուգայցերով արձանագրվել է, որ Ծառայության կողմից **չի ապահովվել կատարված վճարումների հասցեականությունն ու օրինականությունը:**

Ներկայացված ռիսկերը հայտնաբերվել են ընտրանքային կարգով Քանաքեռ-Զեյթունի, Մալաթիա-Մեքաստիայի, Մաշտոցի, Արաբկիրի, Կենտրոն-1, Էրեբունի-Նուբարաշենի, Գյումրու և Վանաձորի տարածքային բաժիններում: Այսպես, օրինակ՝

Գործ 56204՝ կենսաթոշակառու Մարտիրոս Դարդլոյանին 2008թ. հոկտեմբերին Մաշտոցի տարածքային բաժնի կողմից վճարվել է 668.2 հազ. դրամի անցած ժամանակահատվածի կենսաթոշակ: Սակայն, կատարված ստուգայցի արդյունքում պարզվել է, որ կենսաթոշակառուն 10 տարուց ավելի է, ինչ մշտական բնակության է մեկնել ՌԴ և նշված ժամանակահատվածում ՀՀ չի այցելել:

Գործեր S33883 և S17862՝ ըստ տեղեկատվական բազայի տվյալների, ամուսիններ Ղևոնդ Տոնայանը և Մարգո Սկրտչյանը անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակ ստանալու նպատակով 2009թ. նոյեմբեր ամսին դիմել են Կենտրոն-1 տարածքային բաժնի և ստացել են համապատասխանաբար՝ 842.4 և 978.2 հազ. դրամ գումար: Սակայն ստուգայցով պարզվել է, որ կենսաթոշակային գործերում նշված հաս-

ցեում բնակվում է նրանց թոռնիկ Նարինե Պողոսյանը, որի կողմից տրամադրված տեղեկանքի համաձայն՝ կենսաթոշակառուները «...արդեն 15 տարի բնակվում են ԱՄՆ-ում և 2009 թվականին ՀՀ չեն այցելել»:

- Անցած ժամանակաշրջանի կենսաթոշակ ստացած կենսաթոշակառուների գործերը տարածքային բաժիններում չեն հայտնաբերվել: *Ընդ որում, ընտրանքային ստուգման և ստուգայցերի արդյունքում պարզվել է, որ նշված կենսաթոշակառուները ՀՀ-ում չեն բնակվում կամ մահացած են:*

Այսպես, օրինակ. Քանաքեռ-Զեյթունի տարածքային բաժնում չեն հայտնաբերվել ***թվով 19 գործ*** (թիվ, թիվ՝ 47516, 33069 G, 43144, 51598, 53735, 64711, 82965, 9179, 58275, 3105, 15240, 15547, 84632, 46940, 52954, 7516, 48864, 904 Բ, 1252 Հ): Ընդ որում, չնայած Ֆիրուզա Հակոբի Հովհաննիսյանի թիվ 33069G գործը տարածքային բաժնում չի հայտնաբերվել, սակայն 2008թ. մարտին Քանաքեռ-Զեյթունի տարածքային բաժնի կողմից կենսաթոշակառուի անվամբ կատարվել է 799.6 հազ. դրամի չափով անցած ժամանակահատվածի կենսաթոշակի վճարում: Կատարված ստուգայցի արդյունքում պարզվել է, որ կենսաթոշակառուն նշված հասցեում չի բնակվում և ավելի քան 10 տարի առաջ վաճառել է բնակարանը:

Գործ 30634Q՝ Արթուր Պողոսյանին 2008 թ. օգոստոս ամսին վճարվել է 152.5 հազ. դրամի չափով անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակ, իսկ 3 ամիս անց՝ ևս 268.5 հազ. դրամ, որում ներառվել է նախորդ ժամանակահատվածի համար վճարված գումարը: Նշված վճարումներից անմիջապես հետո կենսաթոշակառուին կրկին վճարվել է 107.7 հազ. դրամ, որում նույնպես հաշվարկվել է վճարված ժամանակահատվածի գումարը: Այսպիսով, 10 ամսվա համար վճարման ենթակա 308.1 հազ. դրամի դիմաց Գյումրու տարածքային բաժնի կողմից կենսաթոշակառուին վճարվել է 528.7 հազ. դրամ կամ 220.6 հազ. դրամով ավելի գումար :

Գործ 52333՝ ընթացիկ կենսաթոշակը վճարելուց անմիջապես հետո Գյումրու տարածքային բաժնի կողմից Թևան Մկրտչյանին վճարվել է անցած ժամանակահատվածի համար 221.1 հազ. դրամ, այլ կերպ, կատարվել է կրկնակի վճարում:

Վճարումների օրինականությանը և հասցեականությանը վերաբերող խախտումները հիմնավորվել են մաս այն փաստարկներով, որ դիտարկված գործերում չեն հայտնաբերվել անձնագրի և սոցիալական ապահովության քարտի պատճենները, իսկ կենսաթոշակառուների ստորագրություններն արժանահավատ չեն:

2. Մահացած կենսաթոշակառուներ

Մահացած կենսաթոշակառուների գծով կատարված վճարումները դադարեցնելու, տարածքային բաժիններում և տեղեկատվական բազայում նրանց մահվան վերաբերյալ տեղեկությունները պատշաճ կերպով արտացոլելու ուղղությամբ Ծառայության կողմից օրենսդրությամբ սահմանված պահանջներն իրականացվել են խախտումներով: Մասնավորապես.

Ծառայության կողմից ներկայացված տեղեկատվության համաձայն՝ 2008-2009թթ. և 2010թ. 8 ամիսներին մահացել է թվով 58921 կենսաթոշակառու, այդ թվում՝ 2008թ.՝ 21458, 2009թ.՝ 21859 և 2010թ. 8 ամիսներին՝ 15604 մարդ: Սակայն ընտրանքային կարգով կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզվել է հետևյալը.

- Մահացած կենսաթոշակառուի անվամբ տարածքային բաժնում դիմում է մուտքագրվել, որի հիման վրա կատարվել է անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակի վճարում:

Նման դեպքեր են արձանագրվել Նոր Նորք-Ավանի, Արաբկիրի և Քանաքեռ-Զեյթունի տարածքային բաժիններում ընտրանքային կարգով կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում:

Օրինակ՝ գործ 7516՝ տեղեկատվական բազայի տվյալներով Խաթուն Գրիգորի Դարախանյանի անվամբ անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակ ստանալու նպատակով 2008թ. հունիս ամսին դիմում է ներկայացվել Քանաքեռ-Զեյթունի տարածքային բաժին և վճարվել է 807.3 հազ. դրամ գումար: Սակայն կենսաթոշակառուի բնակության վայր կատարած ստուգայցով պարզվել է, որ կենսաթոշակառուն մահացել է դեռևս 2005 թվականին:

Գործ 34497՝ կենսաթոշակառու Շուշանիկ Խաչատրյանի անվամբ տեղեկատվական բազայի տվյալներով անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակ ստանալու նպատակով 2009թ. ապրիլ ամսին դիմում է ներկայացվել Նոր Նորքի-Ավանի տարածքային բաժին և վճարվել է 388.0 հազ. դրամ գումար: Սակայն կենսաթոշակառուի բնակության վայր կատարած ստուգայցով պարզվել է, որ նշված հասցեում բնակվում է կենսաթոշակառուի որդին, որի հայտարարության համաձայն՝ «... կենսաթոշակառուն մահացել է դեռևս 1988 թվականին և մահից հետո նրա ընտանիքի անդամները կենսաթոշակ չեն ստացել»:

Նույն կերպ, 2008-2010թթ. ընթացքում տարածքային բաժին դիմումներ է մուտքագրվել և անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակ է վճարվել նաև մահացած այլ կենսաթոշակառուների:

- ***Մահվանից հետո կենսաթոշակառուների գործերը չեն դադարեցվել: Փոխարենը, նրանց անվամբ շարունակվել են ընթացիկ ամսական կենսաթոշակների վճարումները:***

Նշված բնույթի խախտումներ են հայտնաբերվել Քանաքեռ-Զեյթուն, Նոր Նորք-Ավան, Կենտրոն-1, Արաբկիր, Էրեբունի-Նուբարաշեն, Մալաթիա-Սեբաստիա և Գյումրի տարածքային բաժիններում ընտրանքային կարգով կատարված ստուգումների և ստուգայցերի արդյունքում: Այսպես, օրինակ՝

Գործ 01-60486՝ Ռոզա Ավագյանի կենսաթոշակի վճարումը Նոր Նորք-Ավան տարածքային բաժնի կողմից շարունակվել է մինչև 2009թ. վերջը, մինչդեռ կենսաթոշակառու մահացել է 2005թ. հունվարի 26-ին: Միայն 2008-2009թթ. ընթացքում նրա անվամբ կատարված վճարումները կազմել են 446.5 հազ. դրամ:

Գործ 53802՝ կենսաթոշակառու Մանուշակ Խաչատրյանը մահացել է 24.03.2008թ., սակայն համաձայն տեղեկատվական բազայի տվյալների՝ Նոր Նորք-Ավան տարածքային բաժնի կողմից կենսաթոշակի վճարումները չեն դադարեցվել: Արդյունքում, ավելի է վճարվել 516.5 հազ. դրամ:

Նույն կերպով, կենսաթոշակների «վճարումը» շարունակվել է նաև այլ կենսաթոշակառուների մահվանից հետո:

- ***Կենսաթոշակառուների մահվանից հետո կենսաթոշակի վճարումներն առավել հաճախ շարունակվել են մեկից՝ երեք ամիսների ընթացքում:***

Նշված բնույթի խախտումներ են հայտնաբերվել ընտրանքային կարգով ուսումնասիրված գրեթե բոլոր տարածքային բաժիններում: Այսպես, օրինակ.

Գործ 46810G՝ կենսաթոշակառու Գալյա Մալխասյանը մահացել է 2008թ. փետրվարի 8-ին, սակայն Գյումրու տարածքային բաժնի կողմից կենսաթոշակի վճարումը շարունակվել է ևս 3 ամիս:

Գործ 66153՝ կենսաթոշակառու Հայաստան Ավագյանը մահացել է 2008թ. օգոստոսի 15-ին, սակայն Քանաքեռ-Զեյթուն տարածքային բաժնի կողմից կենսաթոշակի վճարումը շարունակվել է ևս 4 ամիս, իսկ 10 ամիս անց՝ 2009 թ. հունիսին անցած ժամանակահատվածի համար կրկին վճարվել է կենսաթոշակ:

Նույն կերպով, կենսաթոշակի վճարումները չեն դադարեցվել և 1-3 ամիսների ընթացքում շարունակվել են նաև այլ կենսաթոշակառուների մահվանից հետո:

- ***Կենսաթոշակառուի մահվանից հետո ժառանգվող գումարները վճարվել են օրենսդրությամբ սահմանված կարգի խախտմամբ:*** Մասնավորապես.

Գործ 35885՝ կենսաթոշակառու Նադեժդա Ահարոնովայի մահվանից հետո թաղման նպաստ և ժառանգվող գումար ստանալու համար դիմումը Շենգավիթի տարածքային բաժնի կողմից ընդունվել է հետին ամսաթվով, որի մասին են վկայում

հետևյալ փաստարկները՝ կենսաթոշակառու մահացել է 19.02.2009թ., որը հավաստող վկայականը տրվել է 27.08.2009թ., սակայն ժառանգվող գումարները և թաղման նպաստը ստանալու համար դիմումն ընդունվել է 11.08.2009թ.: Այլ կերպ, օրենքով սահմանված 6-ամսյա ժամկետը պահպանելու նպատակով Շենգավիթի տարածքային բաժնի կողմից չստացված գումարները հաշվարկելու և վճարելու համար դիմումը գրանցամատյանում մուտք է արվել հետին ամսաթվով՝ առանց մահվան վկայականի առկայության, որից հետո 2009թ. սեպտեմբերին կատարվել է 503.4 հազ. դրամի չափով կենսաթոշակի և 200.0 հազ. դրամի թաղման նպաստի վճարում:

Գործ 58057՝ կենսաթոշակառու Սեպուհ Ջանոյանի մահվանից հետո ժառանգվող 157.4 հազ. դրամի գումարը Գյումրու տարածքային բաժնի կողմից վճարվել է կրկնակի:

Ընդ որում, Գյումրու Տարածքային բաժնի և Ծառայության ընդհանուր բազայի ցուցանիշների համաձայն, թաղման նպաստների ու ժառանգվող գումարների մասով կատարված վճարումների միջև առկա են անհամապատասխանություններ (գործ՝ 55/248, 47187G, 47007G, 46655G, 46220G, 45098Q, 7697 Q, 6246 Q, 564 G, 55-267, 55/446, 55/372a, 55/248, 55/1412 Q, 55/1389 Q, 55/1208, 55/1145, 4957 Q, 48304 G, 48224 G, 48221 G, 47925 G, 47901 G և այլն):

Բացի այդ, մահացած կենսաթոշակառուների թաղման նպաստների ու ժառանգվող գումարների գծով վճարումները չեն ներառվել տարածքային բաժնի տեղեկատվական բազայում (գործ՝ 14803, 27169, 20342, 28937Q, 16568 G, 20937A, 14868, 20454 G, 39101 G, 22013 G, 20048, 1015 G, 21260, 23216 A, 23910 G, 48041, 60485, 20493 G, 19389 և այլն):

- *Կոպտորեն խախտվել է «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի 60-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետի պահանջը: Կենսաթոշակառուի մահվանից հետո տեղեկատվական բազայում կենսաթոշակ վճարելը համապատասխան հիմքով չի դադարեցվել, այլ ներկայացվել է որպես 12 ամիս անընդմեջ անձամբ կենսաթոշակ չստանալու պատճառով վճարման դադարեցում:*

Արդյունքում, նշված կենսաթոշակառուների գործերը շարունակաբար դիտարկվել են որպես ընթացիկ՝ արհեստականորեն ավելացնելով կենսաթոշակառուների իրական թիվը: Մյուս կողմից, տվյալ խախտումը **նախադրյալներ է ստեղծել անօրինական վճարումներ կատարելու համար**, որը հիմնավորվել է մահ իրականացված ստուգայցի արդյունքներով:

Նմանատիպ խախտումներ են արձանագրվել ընտրանքային կարգով ուսումնասիրված Նոր Նորք-Ավան, Քանաքեռ-Զեյթուն, Կենտրոն-1, Շենգավիթ, Մաշտոց, Դավիթբաշեն, Էրեբունի-Նուբարաշեն, Արաբկիր, Մլաքիա-Սեբաստիա,

Գյումրի և այլ տարածքային բաժիններում, որը վկայում է Ծառայության կողմից մահացած կենսաթոշակառուների կենսաթոշակի վճարման դադարեցման և տեղեկատվական բազայում տեղ գտած խախտումների վերացման ուղղությամբ տարվող աշխատանքների անբավարար մակարդակի մասին: Ընդ որում, նշված կենսաթոշակառուների թիվը հաշվառվել է նաև Ծառայության ծախսերի ծրագրավորման ընթացքում:

Բացի այդ, առանձին դեպքերում բացթողումներով և սահմանված կարգի խախտումներով են իրականացվել նաև մահացած կենսաթոշակառուների գրանցումը, թաղման նպաստների և ժառանգվող գումարների վճարումը:

3. Երկարամյա ծառայության կենսաթոշակներ

Որպես առավել ռիսկային են գնահատվել քաղաքացիական ավիացիայի թռիչքահրամանատարական և թռիչքային անձնակազմի կենսաթոշակները: Հաշվետու ժամանակաշրջանում տվյալ կենսաթոշակի գծով ՀՀ պետական բյուջեից կատարվել է 2,701,627.4 հազ. դրամի ծախս, այդ թվում 2008թ.` 539,844.0, 2009թ.` 1,694,178.6 հազ. դրամ, 2010թ. 8 ամիսներին` 467,604.8 հազ. դրամ:

Ընտրանքային կարգով կատարված ուսումնասիրության արդյունքում հայտնաբերվել են հետևյալ խախտումները:

- ***Կենսաթոշակները հաշվարկվել են անարժանահավատ տեղեկանքներով ներկայացված թռիչքային ժամերի հիման վրա:***

Ծառայության կողմից պատշաճ վերահսկողություն չի իրականացվել տարածքային բաժինների կողմից երկարամյա ծառայության կենսաթոշակի նշանակման, դրանց հաշվարկման և վերահաշվարկման նկատմամբ: Մասնավորապես, տարածքային բաժինների կողմից երկարամյա ծառայության կենսաթոշակ է նշանակվել նույն ժամանակահատվածի թռիչքային ժամերի վերաբերյալ տարբեր կազմակերպություններից³ ստացված անարժանահավատ տեղեկանքների հիման վրա: Մասնավորապես, ընտրանքային կարգով ստուգմամբ ընդգրկված միայն թվով 9 տարածքային բաժիններում` Կենտրոն-1, Շենգավիթ, Մաշտոց, Դավիթաշեն, Էրեբունի-Նուբարաշեն, Նոր Նորք-Ավան, Քանաքեռ-Զեյթուն, Մալաթիա-Սեբաստիա և Մասիս արձանագրվել է հետևյալը.

Գործ 66750` Արմենակ Ազախանյանի ապահովագրական ստաժը (թռիչքային ժամերով)` համաձայն «Հայկական ավիատոլիներ» ՓԲԸ-ի կողմից տրամադրված տե-

³ Տեղեկանքների հիմնական մասը տրամադրվել է «Հայկական ավիատոլիներ» և «Արմավիա» ընկերությունների կողմից

դեկանքի, 2003թ.-ին կազմել է 67 տարի: Սակայն 2008թ. փետրվարին կենսաթոշակը Շենգավիթի տարածքային բաժնի կողմից վերահաշվարկվել է՝ հիմք ընդունելով «Հայկական ավիաուղիներ» ՓԲԸ-ի կողմից տրամադրված նոր տեղեկանքը, որտեղ կենսաթոշակառուի նույն ժամանակաշրջանի թռիչքային ստաժն ավելացվել է 21 տարով: Արդյունքում, կատարվել է վերահաշվարկ և նշանակվել ավելի բարձր կենսաթոշակ:

Գործ 68239՝ Սամվել Ծատուրյանի ապահովագրական ստաժը՝ համաձայն թռիչքային գրքույկի, թռիչքային ժամերի քանակից ելնելով կազմել է 66 տարի: Սակայն Կորյակական Օ.Ա.Օ. Տալիշիկի օդանավակայանի կողմից (Ռ-Դ) տրամադրված տեղեկանքի համաձայն՝ 1977-1987թթ. օդաչուն թռիչքներ է իրականացրել Ռ-Դ Կամչատկայի ավիաջոկատում: Միևնույն ժամանակ, «Արմավիա» ՍՊ ընկերության տեղեկանքի համաձայն, օդաչուն նշված ժամանակահատվածում թռիչքներ է իրականացրել նաև Հայաստանի Հանրապետությունում: Արդյունքում, օդաչուի թռիչքային ստաժը ներկայացվել է 112 տարի 6 ամիս՝ գերազանցելով նախկինը 46 տարի 6 ամսով: Մաշտոցի տարածքային բաժնի կողմից կենսաթոշակը վերահաշվարկելիս հիմք է ընդունվել 112 տարի 6 ամսվա ստաժը և նշանակվել է կենսաթոշակ 139.5 հազ. դրամի չափով՝ հանգեցնելով պետական բյուջեի ծախսի՝ 3,100.0 հազ. դրամով ավելացմանը:

Նույն կերպ, «Հայկական ավիաուղիներ» ՓԲԸ-ի կողմից տրամադրված տեղեկանքների հիման վրա ավելացվել են այլ կենսաթոշակառուների թռիչքային տարիները:

- **Կենսաթոշակը նշանակվել կամ վերահաշվարկվել է առանց թռիչքային գրքույկի առկայության՝** խախտելով ՀՀ կառավարության 29.05.2003 թիվ 793 և 03.07.2003 թ. թիվ 808-Ն որոշումներով սահմանված պահանջները: Արդյունքում, **կենսաթոշակի հաշվարկման հավաստիությունը չի հիմնավորվել:** Այսպես, օրինակ.

Գործ 89385՝ Համաձայն «Հայկական ավիաուղիներ» ՓԲԸ-ի կողմից տրամադրված տեղեկանքի՝ Ավագ Քոսակյանի թռիչքային ստաժը կազմել է 54 տարի (7732 ռեակտիվ ինքնաթիռով թռիչքային ժամ): «Ավիաընկերություն» ՍՊԸ-ի կողմից տրված տեղեկանքով նույն ժամանակահատվածում օդաչուի թռիչքային ստաժը ներկայացվել է 93 տարի (13348 ռեակտիվ ինքնաթիռով թռիչքային ժամ): Կենսաթոշակի վերահաշվարկման ժամանակ Քանաքեռ-Զեյթունի տարածքային բաժնի կողմից հիմք է ընդունվել 93 տարվա ստաժը, որի արդյունքում ավելի է վճարվել 2,200.0 հազ. դրամ:

Գործ 87112՝ 27.12.1995թ.-ին կենսաթոշակ նշանակելիս Շամիր Երիցյանի թռիչքային ժամերը հաշվարկվել են 43 տարի: Սակայն, 2004թ.-ին, առանց թռիչքային

տարիների մասին տեղեկանք ներկայացնելու, Քանաքեռ-Զեյթունի տարածքային բաժնի կողմից կատարվել է մասնագիտական ստաժի վերահաշվարկ, որի արդյունքում այն կազմել է 83 տարի: Բացի այդ, 2006թ.-ին ներկայացվել է թռիչքային ժամերի վերաբերյալ նոր տեղեկանք, որի հիման վրա կրկին կատարվել է վերահաշվարկ, որի արդյունքում մասնագիտական ստաժը կազմել է 136 տարի: Ընդ որում, մեկ այլ տեղեկանքով օդաչուի 2004-2005թթ. թռիչքային ժամանակը կազմել է 568 ժամ կամ 4 տարի: Այսպիսով, 01.07.2010 թ. դրությամբ ավելի է հաշվարկել 202,7 հազ. դրամ:

Նույն կերպ, կենսաթոշակի հաշվարկի համար հիմք հանդիսացող թռիչքային գրքույկները բացակայում են նաև այլ կենսաթոշակառուների գործերից:

4. Արտոնյալ կենսաթոշակներ

Ընտրանքային կարգով կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում հայտնաբերվել են տարաբնույթ խախտումներ: Այդ թվում՝

- *Արտոնյալ կենսաթոշակի նշանակումն ու վճարումը չի համապատասխանում արտոնյալ ցուցակներում նշված աշխատանքային ստաժին:*
- *Արտոնյալ կենսաթոշակը նշանակվել և վճարվել է արտոնյալ չհամարվող աշխատանք կատարելու համար:*
- *Արտոնյալ կենսաթոշակը նշանակվել և վճարվել է թերի փաստաթղթերի հիման վրա:*

Այսպես, օրինակ. Գործ 67572՝ արտոնյալ կենսաթոշակառու Թամարա Սաքոյանի արտոնյալ տարիքային կենսաթոշակը Էրեբունի-Նուբարաշեն տարածքային բաժնի կողմից հաշվարկվել և նշանակվել է՝ հիմք ընդունելով կենսաթոշակառուի 1975-1996 թթ. աշխատանքային ստաժը: Սակայն, ներկայացված փաստաթղթերի համաձայն, կենսաթոշակառուի միայն 1988-1999 թթ. աշխատանքային ստաժն է ներառված արտոնյալ մեկ ցուցակում (համաձայն «Դոդագործ» ԲԲԸ-ի կողմից տրամադրված տեղեկանքի), իսկ մինչև 1988թ. իրականացված աշխատանքների վերաբերյալ տեղեկանքներում չկան նշումներ արտոնյալ որևէ ցուցակին պատկանելության վերաբերյալ: Ընդ որում, տարածքային բաժնի կողմից միջոցներ չեն ձեռնարկվել կենսաթոշակառուի իրական ստաժի ճշտման ուղղությամբ:

Գործ 68149՝ կենսաթոշակառու Կիմա Պողոսյանի արտոնյալ կենսաթոշակը Էրեբունի-Նուբարաշեն տարածքային բաժնի կողմից ձևակերպվել է 17.06.2010 թվականին, սակայն կենսաթոշակառուի գործը թերի է՝ չկան «Քիմոեակտիվ» ԲԲԸ-ից ներկայացված տեղեկանքը՝ մեկ կամ երկու ցուցակին պատկանելության վերաբերյալ, ինչպես նաև համապատասխան տեղեկանքը Պետական արխիվից:

5. Վետերանների դրամական օգնություն և պատվովճարներ

2008-2009թթ. և 2010թ. 8 ամիսներին վճարվել է 2,344,800.0 հազ. դրամ, որից 2008թ.՝ 753,4.0 հազ. դրամ, 2009թ.՝ 1,016,800.0 հազ. դրամ, 2010թ. 8 ամսվա ընթացքում՝ 574,600.0 հազ. դրամ:

Ընտրանքային կարգով կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում հայտնաբերվել են տարաբնույթ խախտումներ: Այդ թվում՝

- *Պատվովճարը նշանակվել և վճարվել է պատերազմի մասնակից չհանդիսացող անձանց:*
- *Պատվովճարը նշանակվել և վճարվել է անարժանահավատ տեղեկանքների հիման վրա:*
- *Պատվովճարը վճարվել է արդեն մահացած վետերանների անվամբ:*
- *Պատվովճարի վճարումը շարունակվել է նաև կենսաթոշակի գործը ՀՀ-ից տեղափոխելու դեպքում:*

Այսպես, օրինակ՝ Գործ 89845՝ 20.09.1959թ. ծնված Արթուր Գյուրջինյանը Քանաքեռ-Զեյթունի տարածքային բաժնի կողմից համարվել է Հայրենական մեծ պատերազմի մասնակից, որի համար 2008թ. հունվարից նրան նշանակվել և շուրջ 11 ամիս վճարվել է Հայրենական մեծ պատերազմի վետերանի պատվովճար:

28.05.1936թ. ծնված Գուրգեն Թումասովին 2004թ. մայիսից Կենտրոն-1 տարածքային բաժնի կողմից նշանակվել է պատվովճար, սակայն ստուգմամբ պարզվել է, որ կենսաթոշակառուն Հայրենական մեծ պատերազմի մասնակից չէ: Ավելին. համաձայն Դրիմի ներքին գործերի կողմից տրված տեղեկանքի, կենսաթոշակառուն 1944թ.-ին ենթարկվել է նաև բռնի տեղահանման: Պետական բյուջեից վճարվել է 1.3 մլն դրամ:

Գործ 34710՝ Գոհարիկ Հակոբյանի, գործ 48842՝ Սարգիս Աղաբաբյանի և գործ 40912Գ՝ Ալեքսան Գաբրիելյանի պատվովճարները նշանակվել են Գյումրու զինկոմիսարիատից ներկայացված տեղեկանքների հիման վրա, որոնց համաձայն նշված կենսաթոշակառուները 3 ամիս ծառայել են պարտիզանական ջոկատներում: Ընդ որում, տեղեկանքներում նշված չէ պարտիզանական ջոկատում ծառայության հստակ ժամանակահատվածը, իսկ Սարգիս Աղաբաբյանի գործում առկա է «Հայկական երկաթուղի» ԲԲԸ-ի կողմից տրամադրված տեղեկանք, համաձայն որի կենսաթոշակառուն 15.07.1942-26.03.1948թթ. աշխատել է երկաթուղու 16-րդ գծային հատվածում:

Գործ 24669Պ՝ Շիրին Զինավարյանի մահվան փաստը գրանցվել է 2007թ. սեպտեմբերին, սակայն պատվովճարը մինչև օրս Նոր Նորք-Ավան տարածքային բաժնի կողմից վճարվում է: Պետական բյուջեից ավելի է վճարվել 700.0 հազ. դրամ:

Կենսաթոշակառուներ Արշալույս Սերոբյանը 2002թ. մարտից, Վանիկ Տոնոյանը՝ 2009թ. հոկտեմբերից և Գևորգ Հարությունյանը՝ 2001թ. հունվարից ՀՀ-ից մեկնել են այլ երկիր՝ մշտական բնակության, տեղափոխելով նաև կենսաթոշակի գործը: Սակայն պատվովճարի վճարումները տարածքային բաժինների կողմից չեն դադարեցվել:

6. Աշխատանքային ստաժի հաշվարկում

Կատարված ուսումնասիրման արդյունքում արձանագրվել է, որ առանձին դեպքերում հաշվարկը կատարվել է անարժանահավատ փաստաթղթերի և գրառումների հիման վրա: Մասնավորապես.

- *Աշխատանքային ստաժի վերաբերյալ տեղեկանքներն ընկերությունների կողմից տրվել են՝ նախքան իրենց պետական գրանցում ստանալը ժամանակահատվածի համար:*
- *Տարածքային բաժինների կողմից հիմք են ընդունվել ընկերությունների կողմից իրենց մոտ չաշխատած անձանց տրված՝ աշխատանքային ստաժի վերաբերյալ տեղեկանքները, որոնց համապատասխանությունը անհատական (անձնավորված) հաշվառման տվյալների հետ չի ստուգվել:*
- *Կենսաթոշակի հաշվարկման ժամանակ տարածքային բաժինների կողմից հիմք են ընդունվել աշխատանքային ստաժի վերաբերյալ տեղեկանքներ, որոնք հաստատվել են անարժանահավատ կնիքներով:*
- *Աշխատանքային գրքույկներում աշխատանքային ստաժի վերաբերյալ կատարված գրառումներն արժանահավատ չեն, իսկ առանձին դեպքերում ապահովագրական ստաժի հանրագումարը սխալ է հաշվարկվել: Արդյունքում, կենսաթոշակառուների աշխատանքային ստաժն արհեստականորեն աճել է՝ հանգեցնելով կենսաթոշակի չափի ավելացմանը և ՀՀ պետական բյուջեի միջոցների անարդյունավետ օգտագործմանը:* Մասնավորապես.

- 1991թ.-ից հետո աշխատանքային ստաժները հաստատվել են ԽՍՀՄ կնիքով,
- աշխատանքային գրքույկներում կատարվել են անարժանահավատ գրառումներ,
- աշխատանքային ստաժները հաշվարկվել են այլ անձանց պատկանող աշխատանքային գրքույկների հիման վրա և այլն:

Նման փաստեր են արձանագրվել ընտրանքային կարգով ստուգմամբ ընդգրկված Կենտրոն-1, Շենգավիթ, Մաշտոց, Դավիթաշեն, Արաբկիր, Էրեբունի-Նուբարաշեն, Նոր

Նորք-Ավան, Քանաքեռ-Զեյթուն, Գյումրի, Մալաթիա-Սեբաստիա, Մասիս և Արտաշատ տարածքային բաժիններում: Այսպես, օրինակ.

Քանաքեռ-Զեյթունի տարածքային բաժնում *Վարդգես Մախատոյանը* ստացել է տեղեկանք 01.06.1962-31.01.2008թթ. «ԱրմենՏել» ՓԲԸ-ում աշխատելու մասին, սակայն անհատական հաշվառման բազայում նրա անունը աշխատողների ցանկում չկա: Այլ կերպ, 45 տարի 7 ամսվա աշխատանքային ստաժը արժանահավատ չէ:

Գործ 75177 (Շենգավիթի տարածքային բաժին)՝ Վլադիսլավ Բազիյանցի կենսաթոշակը նշանակվել է 01.10.2009թ.՝ աշխատանքային գրքույկում ակնհայտորեն անարժանահավատ գրառումների հիման վրա. «Ալֆա» արտադրական կոդաերատիվը կենսաթոշակառուին ազատել է 15.10.1990թ., սակայն տողերի միջև լրացուցիչ գրառում է կատարվել՝ ազատման ամսաթիվը նշելով 15.08.1997թ.: Արդյունքում՝ անհամապատասխանություններ են առաջացել հետագա գրառումներում, իսկ ստաժն ավելի է հաշվարկվել 4 տարի 10 ամիս:

Գործ 75124 (Շենգավիթի տարածքային բաժին)՝ Անժելա Սիմոնյանի կենսաթոշակի նշանակման համար որպես հիմք է ընդունվել անարժանահավատ աշխատանքային գրքույկը, որը պատկանում է այլ կենսաթոշակառուի: Գործում կենսաթոշակառուի ազգանվան փոփոխման հետ կապված որևէ փաստաթուղթ կամ գրառում չկա:

Շենգավիթի տարածքային բաժին Լիաննա Մանուչարյանի կողմից ներկայացված տեղեկանքը տրված է ՀՀ պարենի և մթերումների նախարարության «Պարենարդշին» միավորման մեխանիզացիայի վարչության կնիքով (առանց ՀՎՀՀ-ի), համաձայն որի Լ. Մանուչարյանը աշխատել է 15.08.1996-04.03.2003թթ. ընթացքում: Նշված կազմակերպությունը տեղեկատվական բազաներում չկա, հետևաբար՝ դրա կնիքով ներկայացված տեղեկանքները չեն կարող հիմնավոր համարվել կենսաթոշակի հաշվարկման ժամանակ: Արդյունքում, ապահովագրական ստաժը հաշվարկվել է 6 տարի 7 ամիս ավելի: Նույն կերպ. նշված կազմակերպության կողմից տեղեկանքներ են տրամադրվել Ժորա Գալստյանին՝ 03.08.1995-03.04.2003թթ. աշխատանքային ստաժով (անարժանահավատ աշխատանքային ստաժը կազմել է 8 տարի 8 ամիս), Արշալույս Բեգջանյանին՝ 09.09.1987-03.04.2003թթ. աշխատանքային ստաժով (անարժանահավատ աշխատանքային ստաժը՝ 16 տարի 7 ամիս) և Գևորգ Ավանեսովին՝ 05.01.1995-10.05.2003թթ. աշխատանքային ստաժով (անարժանահավատ աշխատանքային ստաժ՝ 8 տարի 4 ամիս):

7. Կենսաթոշակային գործերի հաշվառում և կենսաթոշակի նշանակում

Արձանագրվել է, որ գործընթացն իրականացվել է ՀՀ օրենսդրության պահանջների խախտմամբ (ՀՀ կառավարության 29.05.2003 թ. թիվ 793-Ն որոշում): Նշված բնույթի խախտումներ են արձանագրվել ընտրանքային կարգով գրեթե բոլոր տարածքային բաժիններում կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում: Մասնավորապես.

- առանձին տարածքային բաժիններում չի վարվել կենսաթոշակային գործերի հաշվառման գլխավոր մատյանը, որի հետևանքով հնարավոր չէ վերահսկել կենսաթոշակային գործերի հետ կապված գործողությունները և դրանց շարժը (կենսաթոշակի նշանակման ժամկետների պահպանման, վճարումների կասեցման և վերսկսման, ինչպես նաև կենսաթոշակային գործերի ստացման և տեղափոխման գործընթացները),
- չեն գրանցվել վճարումների կասեցման/դադարեցման, ինչպես նաև վերսկսման վերաբերյալ տվյալները, ինչպես կենսաթոշակային գործերի տեղափոխման մասին տեղեկատվությունը,
- պարբերաբար չեն լրացվել գլխավոր գրանցամատյանի հերթական տողերը,
- չի ապահովվել 7-օրյա ժամկետում կենսաթոշակը նշանակելու վերաբերյալ սահմանված պահանջի կատարումը,
- տարածքային բաժիններում կենսաթոշակ նշանակելու համար դիմումները հաճախ ընդունվել են թերի լրացված,
- գործերում չեն կարվել կենսաթոշակառուների անձնագրի և սոցիալական ապահովության քարտի պատճենները, թեև հաշվետու ժամանակահատվածում նրանց գործերում տարբեր խնդիրների կապակցությամբ կատարվել են գործողություններ,
- կենսաթոշակները նշանակվել են թերի փաստաթղթերի հիման վրա և այլն:

Այսպես՝ Կենտրոն-1 տարածքային բաժնում կենսաթոշակային գործերի հաշվառման գլխավոր մատյանը չի վարվում:

Գյումրու տարածքային բաժնում վնասված է մատյանի կնիքը, իսկ մյուսը՝ կնքված չէ: Բացի այդ, մատյաններում գործերի համարների դիմաց գրառումներ կատարված չեն (գործ՝ 62646, 62669, 62681, 62700, 62713, 62728, 62724, 62769, 62878, 62419, 62896, 62911, 62386, 62926, 62346, 62335, 62233, 63088, 63142, 62206, 62147, 62161, 62100, 63164, 63200, 62032, 62021, 63225, 61984, 63233 և այլն):

8. Հղիության և ծննդաբերության նպաստներ

Կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզվել է, որ **նպաստների հաշվարկման ու վճարման գործընթացի** նկատմամբ չի իրականացվում պատշաճ **հսկողություն**, որի հետևանքով առաջացել են մի շարք բացթողումներ.

- *Անհատ ձեռնարկատերերին 2009-2010թթ. վճարված նպաստների զգալի մասը անարժանահավատ է:*

- *Վարձու աշխատողների համար նպաստների հաշվարկման հիմքերը արժանահավատ չեն:*

Մասնավորապես.

Ուսումնասիրությունները վկայում են, որ **անհատ ձեռնարկատերերին** վճարված **նպաստի չափը անհամեմատ գերազանցում է վարձու աշխատողների համար հաշվարկվածը**: Այսպես, օրինակ՝ Մարգարիտա Մարգարյանը (Իջևան, վարսավիր) ստացել է 2,671.0 հազ. դրամ, Թեհմինե Ավագյանը (Մալաթիա-Սեբաստիա)՝ 4,410.0 հազ. դրամ, Սվետլանա Օհանյանը՝ 23,136.0 հազ. դրամ նպաստ և այլն:

ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգի համաձայն վարձու աշխատողների նպաստների հաշվարկման հիմք է վերջին երեք ամիսների միջին աշխատավարձը, որի արհեստական ավելացման հետևանքով կարող է ավելի հաշվարկվել նաև վճարման ենթակա նպաստը: Այսպես.

- կասկածելի են մասնավոր ընկերություններում աշխատող բազմաթիվ նպաստառուների հաշվարկային գումարները,
- ընկերությունները նպաստառուներին հրամանագրել են ընդամենը երեք ամսով,
- նպաստառուն նպաստ է ստացել տարբեր կազմակերպություններից,
- նպաստառուներին աշխատանքի են ընդունել հետին ամսաթվով՝ հղիության նպաստ ձևակերպելու նպատակով:

Այսպես, օրինակ՝ Նարինե Մկրտչյանը աշխատանքի է ընդունվել «Իբիես-Լիմբս» և «Թի Ըքաունթ» ընկերություններում միևնույն ամսաթվով՝ 2008թ. հոկտեմբերի 1-ին: Առաջին կազմակերպությունից ստացել է 1,151.0 հազ. դրամ, իսկ երկրորդից՝ 2,302.0 հազ. դրամ հղիության նպաստ: Ընդ որում, երկու կազմակերպություններում էլ աշխատել է միայն հղիության վերջին երեք ամսում:

«Ինթերբեյթիդ թրեյդ մարքեթինգ» ընկերության տնօրեն Էլվինա Միրզոյանի աշխատավարձը կազմել է 370.0 հազ. դրամ: Հղիության վերջին երեք ամսում

յուրաքանչյուր ամիս ստացել է 600.0 հազ. դրամ: Հղիության նպաստը ստացել է 2,763.0 հազ. դրամ:

«ԱՐԱՖ» ՍՊԸ-ում Լիաննա Հարությունյանի աշխատանքի ընդունման փաստը ձևակերպվել է հետին ամսաթվով (2008թ մայիս), որպեսզի հնարավոր լինի կիրառել երեք ամսվա միջին աշխատավարձ՝ բարձր նպաստ ստանալու նպատակով: Աշխատավարձը նշանակվել է 110.0 հազ. դրամ այն դեպքում, երբ տնօրենի աշխատավարձը ընդամենը 70.0 հազ. դրամ է: Հղիության նպաստը ստացել է 506.0 հազ. դրամ: Նույն կերպ, գործարքը կրկնվել է նաև 2009թ.-ին (2009թ. հոկտեմբեր)՝ աշխատավարձը նշանակելով 180.0 հազ. դրամ (տնօրենի աշխատավարձը կազմել է 80.0 հազ. դրամ): Հղիության նպաստը ստացել է 668.5 հազ. դրամ: Ընդ որում, նույն գործարքը Լ. Հարությունյանի կողմից կատարվել է նաև «Էստերիեր Գրուպ» ՍՊԸ-ի միջոցով՝ աշխատավարձը նշանակելով 200.0 հազ. դրամ (տնօրենի աշխատավարձը կազմել է 50.0 հազ. դրամ): Հղիության նպաստը ստացել է 901.2 հազ. դրամ:

9. Ժամանակավոր անաշխատունակության նպաստներ

Նշված նպաստների հաշվարկումն ու վճարումը կատարվել է թերություններով ու բացթողումներով. Մասնավորապես.

- Առանձին դեպքերում ընկերությունները վարձու աշխատողներին հրամանագրում են կարճ ժամանակահատվածով, որի ընթացքում կատարում են ժամանակավոր անաշխատունակության նպաստի ձևակերպում:

- Առանձին դեպքերում տնտեսավարող սուբյեկտի մի շարք վարձու աշխատողներ ամիսներ շարունակ «ձևակերպվում» են որպես «Ժամանակավոր անաշխատունակ»:

Այսպես, օրինակ՝ Սուրեն Գաբոյանը «Վարդենիսչինի թիվ 5» ԲԲԸ-ի կողմից հրամանագրվել է երկու անգամ: 2009թ.-ի մարտին ազատվել է աշխատանքից, երեք ամիս անց կրկին հրամանագրվել է և 5 ամսից՝ ազատվել: Արդյունքում, աշխատակցի մասով հաշվարկվել և վճարվել է ընդամենը 16.8 հազ. դրամի սոցվճար, սակայն որպես նպաստի փոխհատուցում պետական բյուջեից պահանջվել է 262.0 հազ. դրամ:

Նույն կերպ, «Վարդենիսչինի թիվ 5» ԲԲԸ-ն 2009թ.-ի ընթացքում թվով 10 աշխատակիցների մի քանի անգամ հրամանագրելով հաշվարկել և վճարել է ընդամենը 153.3 հազ. դրամի սոցվճար, սակայն որպես նպաստի փոխհատուցում պետական բյուջեից պահանջվել է 2,627.2 հազ. դրամ:

Արդյունքում, առանձին տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից տարեկան պահանջված նպաստը զգալիորեն գերազանցում է սոցվճարների գծով կատարված մուծումներին:

10. Անհատական (անձնավորված) հաշվառման գործընթաց

Անհատական հաշվառման գործընթացի արդյունավետությունը ցածր է, որի հետևանքով առանձին տնտեսավարող սուբյեկտներ սահմանված ժամկետներում հաշվետվություններ չներկայացնելու, ինչպես նաև տարածքային բաժնում գրանցում չստանալու համար չեն ենթարկվել վարչական պատասխանատվության՝ խախտելով ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված պահանջները (ՀՀ վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ օրենսգրքի 169-րդ հոդվածի 18 մաս):

Այսպես, 2008-2009թթ. ՀՀ-ում պետական գրանցում են ստացել 35790 տնտեսավարող սուբյեկտներ, սակայն Ծառայության տարածքային բաժիններում հաշվառվել են միայն 29694-ը: Հաշվառման չկանգնած 6195 սուբյեկտները չեն ենթարկվել վարչական պատասխանատվության:

01.01.2010թ. դրությամբ հաշվառման կանգնած 97451 սուբյեկտներից 48957-ը սահմանված ժամկետում հաշվետվություն չեն ներկայացրել, որի համար պետք է ենթարկվեին վարչական պատասխանատվության, սակայն օրենսդրության պահանջը նրանց նկատմամբ չի կիրառվել:

11. Կենսաթոշակային գործերի գույքագրման գործընթաց

Կենսաթոշակային գործերի գույքագրումն իրականացվել է թերի և անարդյունավետ, իսկ առանձին դեպքերում՝ կրել է ճնշական բնույթ:

Համաձայն ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի 30.10.2008 թ. հրամանի՝ կենսաթոշակային գործերի գույքագրումը պետք է ավարտվեր 2009 թվականին, սակայն նշված ժամկետում գույքագրվել է գործերի ընդամենը 50.1%-ը, այն էլ՝ բազմաթիվ թերություններով: Այսպես՝

- *գույքագրված գործերում փաստաթղթերը թերի են,*
- *աշխատանքային ստաժները արժանահավատ չեն,*
- *կենսաթոշակները հաշվարկվել են անարժանահավատ փաստաթղթերի հիման վրա,*
- *թերի փաստաթղթերը չեն համալրվել,*
- *«Նորք» կենտրոնի կողմից ներկայացված՝ տեղեկատվական բազայում առկա տվյալների անհամապատասխանությունները չեն շտկվել,*
- *մահացած կենսաթոշակառուների տվյալները բազայից չեն հանվել և այլն:*

12. Կենսաթոշակների վճարման գործընթաց

Կենսաթոշակների վճարման գործընթացն իրականացվել է ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված պահանջների և պայմանագրային պարտավորությունների կատարման

խախտումներով, որի մասին են վկայում «Հայփոստ» ՓԲԸ-ի, «ՎՏԲ-Հայաստան բանկ» ՓԲԸ-ի և Ծառայության Վճարումների ծառայության միջոցով իրականացված վճարումների ուսումնասիրման և ստուգայցների արդյունքները: Մասնավորապես.

- **«Հայփոստ» ՓԲԸ-ի միջոցով** իրականացվել է կենսաթոշակների և նպաստների շուրջ 62%-ի վճարումը, որի համար պետական բյուջեից հատկացվել է վարձավճար՝ փաստացի կատարված վճարումների 1.5%-ի չափով: Մատուցված ծառայությունների դիմաց ընկերությանը հատկացվել է 2008թ.՝ 1,219.2 մլն դրամ, իսկ 2009թ.՝ 1,399.1 մլն դրամ, ընդամենը՝ 2,618.3 մլն դրամ:

«Հայփոստ» ՓԲԸ-ին 2008-2009 թթ. կենսաթոշակների և սոցիալական նպաստների վճարման նպատակով հատկացվել է 183,602.7 մլն դրամ, որից 2008թ.՝ 85,864.1 մլն դրամ, իսկ 2009թ.՝ 97,738.6 մլն դրամ: Ըստ տարիների՝ փաստացի վճարումները կազմել են համապատասխանաբար՝ 83,760.5 մլն դրամ և 95,109.9 մլն դրամ, ընդամենը՝ 178,870.4 մլն դրամ: Համաձայն կնքված պայմանագրի, «Հայփոստ» ՓԲԸ-ն պարտավորվել է վճարումները կատարել 7 աշխատանքային օրվա ընթացքում, իսկ ավելացած գումարը 3 աշխատանքային օրվա ընթացքում հետ վերադարձնել ՀՀ պետական բյուջե: Պայմանագրով սահմանվել է նաև վճարման ժամկետները խախտելու դիմաց տուգանքի կիրառում՝ չվերադարձված գումարի 10.0%-ի չափով: Ֆինանսական հոսքերն ուսումնասիրելիս արձանագրվել է, որ առանձին դեպքերում **«Հայփոստ» ՓԲԸ-ն խախտել է Պայմանագրի նշված կետը՝ 4-ից՝ 7 օր ուշացնելով գումարների հետ վերադարձը:**

04.10.2010թ. ՀՀ կառավարության «Կենսաթոշակի վճարման կարգը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2007թ. դեկտեմբերի 27-ի թիվ 1531-Ն որոշման մեջ լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին» թիվ 1406-Ն որոշմամբ լուծարվել է Ծառայության վճարումների ծառայությունը, իսկ վերջինիս միջոցով տրվող կենսաթոշակը սկսել է վճարվել «Հայփոստ» ՓԲԸ-ի կողմից, որի արդյունքում «Հայփոստ» ՓԲԸ-ին բաժին է ընկել Ծառայության կողմից սոցիալական ծրագրերի իրականացման նպատակով վճարումների շուրջ 90%/-ը՝ նախորդ տարիների շուրջ 62%-ի դիմաց:

- **«ՎՏԲ-Հայաստան բանկ» ՓԲԸ-ի միջոցով** վճարվել է կենսաթոշակների և սոցիալական նպաստների շուրջ 8%-ը, իսկ կնքված պայմանագրի համաձայն մատուցված ծառայությունների դիմաց նախատեսվել է ընկերությանը ՀՀ պետական բյուջեից հատկացնել վարձավճար՝ փաստացի վճարված գումարի 0.5%-ի չափով, որը 2008թ. կազմել է 53.7 մլն դրամ, իսկ 2009թ.՝ 155.6 մլն դրամ:

Մինչև 01.06.2009թ. ավելացած գումարների հետ վերադարձման ժամկետներ և ուշացման դիմաց պատժամիջոցներ պայմանագրով չեն նախատեսվել, սակայն պայմանագրի փոփոխությունից հետո՝ 2009թ. հունիսից մինչև տարեվերջ «ՎՏԲ-Հայաստան բանկ» ՓԲԸ-ի կողմից շուրջ 1,500.0 մլն դրամը վերադարձվել է սահմանված ժամկետների խախտմամբ, որի դիմաց Ծառայության կողմից պայմանագրով սահմանված տուգանքներ չի կիրառվել:

• **Ծառայության Վճարումների ծառայության** միջոցով վճարվել է կենսաթոշակների և սոցիալական նպաստների շուրջ 30%-ը, որի համար նախատեսվել է վարձավճար՝ սահմանված փաստացի կատարված վճարումների 1.0%-ի, իսկ 2009թ. ապրիլից՝ 0.9%-ի չափով: 2008-2009թթ. համապատասխան ծառայություններ մատուցելու դիմաց Վճարումների ծառայությանը ՀՀ պետական բյուջեից հատկացվել է 854.3 մլն դրամ, որից 2008թ.՝ 413.3, իսկ 2009թ.՝ 441.0 մլն դրամ:

Վճարումների ծառայությանը 2008-2009թթ. կենսաթոշակներ և սոցիալական նպաստներ վճարելու նպատակով ՀՀ պետական բյուջեից հատկացվել է 2008թ.՝ 41,988.0 հազ. դրամ, 2009թ.՝ 48,728.3 հազ. դրամ, որից փաստացի վճարվել է համապատասխանաբար՝ 41,742.1 հազ. դրամ, 2009թ.՝ 48,141.2 հազ. դրամ: Վճարումից հետո մնացորդ գումարները հետ են վերադարձվել պետական բյուջե ուշացումներով, իսկ հաշիվների շարժը վկայում է դրամարկղում մշտապես 175.0-185.0 մլն դրամի ազատ մնացորդի առկայության մասին, որի օգտագործման ուղղությունները չեն վերահսկվել:

- **Վճարումների ծառայության գործունեությունը կանոնակարգված չէ՝** վճարումների գործառույթն իրականացվել է Ծառայության պետի հրամանի հիման վրա:

- **Խախտվել է «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի 55-րդ հոդվածի պահանջը՝** Վճարումների ծառայություն մատուցելու դիմաց հատկացված գումարները որևէ կերպ բյուջեի ծախսերում չեն արտացոլվել, իսկ ծախսված գումարների վերաբերյալ տեղեկատվությունը հաշվետվություններում չի ներառվել:

Սոցիալական ապահովության պետական Ծառայությունում բացահայտված հիմնական խախտումները անմիջականորեն կապված են Վճարումների ծառայության գործունեության հետ: Բացահայտված խախտումներն են.

- մահացածներին կենսաթոշակի «վճարումը»,
- մահացածներին անցած ժամանակաշրջանի կենսաթոշակի «վճարումը»,
- անցած ժամանակաշրջանի կենսաթոշակի կրկնակի վճարումը,
- անցած ժամանակաշրջանի կենսաթոշակի անօրինական վճարումը և այլն:

Ընդ որում, անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակի վճարումների վերաբերյալ արձանագրված խախտումների էական մասն արձանագրվել է 2008թ., երբ նշված վճարումների հետ կապված գործընթացը կազմակերպվել և վերահսկվել է Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության կենտրոնական ապարատի կողմից:

Բացի այդ, արձանագրվել են նաև կենսաթոշակների վճարման այլ խախտումներ: Մասնավորապես.

- *Կենսաթոշակի վճարման ժամկետը լրանալուց հետո կենսաթոշակի վճարումը չի դադարեցվել՝ խախտելով «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի 60-րդ հոդվածի պահանջները:*

- *Լիազորագրերի հիման վրա վճարումները կատարվել են ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգի խախտմամբ:*

- *Կենսաթոշակը վճարվել է համապատասխան լիազորություն չունեցող անձանց: Այլ կերպ, ֆինասական միջոցներ ստանալու և տնօրինելու իրավասություն չտվող լիազորագրի հիման վրա կատարվել են կենսաթոշակի վճարումներ:*

- *Կենսաթոշակը վճարվել է վավերականության ժամկետը լրացած անձնագրի հիման վրա տրված լիազորագրով կամ հաշվի չառնելով այն ներկայացնողի անձնագրի վավերականության ժամկետը:*

- *Կենսաթոշակը վճարվել է օտար լեզվով ներկայացված լիազորագրերով, ինչպես նաև անարժանահավատ լիազորագրերի և այլ փաստաթղթերի (հավաստագրերի, համաձայնագրերի և այլնի) հիման վրա:*

Այսպես, օրինակ՝ Գործ 65673 (Շենգավիթի տարածքային բաժին)՝ հոգեբուժարանում գտնվող Հակոբ Կիրակոսյանի կենսաթոշակը վճարվում է Կիմա Կիրակոսյանին (անձնագիրը բացակայում է)՝ 15.02.2010թ. տրված լիազորագրի հիման վրա, որը հաստատվել է հոգեբուժարանի 1-ին բաժնի, այլ ոչ թե բուժհաստատության ղեկավարի կողմից (առանց գլխավոր կնիքի): Նույն կերպ, հոգեբուժարանում գտնվող Գագիկ Գրիգորյանի կենսաթոշակը վճարվում է Հրանուշ Մալխասյանին (անձնագիրը բացակայում է), իսկ Նիկոլայ Գելոյանի կենսաթոշակը՝ Ելենա Գրիգորյանին: Երկու դեպքում էլ լիազորագրերը հաստատված չեն հաստատության ղեկավարի կողմից (առանց գլխավոր կնիքի):

Գործ 26071 (Շենգավիթի տարածքային բաժին)՝ հոգեբուժարանում գտնվող Ֆենիկ Ներսիսյանի (անձնագիր՝ AE0258255) կենսաթոշակը վճարվում է Ռոստոմ Մխիթարյանին (անձնագիր՝ AC0545706) ոչ թե լիազորագրի, այլ՝ 08.12.2009թ. տրված երկկողմ ստորագրված համաձայնագրի հիման վրա: Ավելին. նշված փաստաթուղթը

հաստատված է կենսաթոշակառուի բուժող բժշկի և բաժնի վարիչի, այլ ոչ թե բուժհաստատության ղեկավարի կողմից (առանց գլխավոր կնիքի):

Գործ 73456՝ Ջենմա Թարվերդյանի (անձնագիր՝ AC0385391) կենսաթոշակը վճարվում է Սարգիս Բոյաջյանին (անձնագիր՝ AC0385373)՝ ոչ թե լիազորագրի, այլ 10.10.2009թ.-ին «ԱՐԱՅ» համատիրության նախագահի կողմից տրված վստահագրի հիման վրա:

II. ՀՀ պետական բյուջեով նախատեսված ընտանեկան նպաստի և միանվագ դրամական օգնության, մինչև երկու տարեկան երեխայի խնամքի նպաստի, երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստի նշանակման և վճարման գործընթացի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնելու մասին

Վերահսկողության կատարման ժամկետը՝ 27.09.2010-30.12.2010թ.

Վերահսկողությունն ընդգրկող ժամանակաշրջանը՝ 2009թ. հունվարի 1-ից մինչև ստուգման իրականացման ժամկետի ավարտը:

Վերահսկողության արդյունքները.

2009թ.-ին ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացողների միջին թիվը կազմել է 107493 ընտանիք, ՀՀ պետական բյուջեով նախատեսվել է 32,324,000.0 հազ. դրամ, փաստացի ծախսը կազմել է 29,168,000.0 հազ. դրամ:

2010թ.-ին ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացողների միջին թիվը կազմել է 105005 ընտանիք, ՀՀ պետական բյուջեով նախատեսվել է 31,022,000.0 հազ. դրամ, փաստացի ծախսը կազմել է 30,900,000.0 հազ. դրամ:

Ընտրանքային կարգով Կոտայքի մարզում ուսումնասիրվել են Հրազդանի, Արովյանի, Եղվարդի, Չարենցավանի ՍՃՏԳ-ների կողմից նպաստների նշանակման և վճարման գործընթացը: Մասնավորապես.

1. «Ընտանեկան նպաստի և միանվագ դրամական օգնություն» ծրագրի կատարման մասին

Կոտայքի մարզում գործում են 4 ՍՃՏԳ-ներ՝ Հրազդանի, Արովյանի, Եղվարդի, Չարենցավանի: Մարզի գործակալությունները սպասարկում են 7 քաղաքային և 60 գյուղական համայնքներ: 2010թ. հոկտեմբերի 1-ի դրությամբ մարզի 4 ՍՃՏԳ-ներում ընտանեկան նպաստի համակարգում ընդգրկված ընտանիքների թիվը կազմել է 8562, իսկ հրատապ դրամական օգնություն ստացողների թիվը՝ 2279, այդ թվում՝ Հրազդանում՝ 2289/988, Արովյանում՝ 2871/637, Եղվարդում՝ 2022/504, Չարենցավանում՝ 1380/150:

Վերահսկողության ընթացքում ընտրանքային կարգով ստուգվեցին մարզի նպաստառու ընտանիքների շուրջ 9 տոկոսի գործերը (առանց Հրազդանի):

2009թ. ընթացքում մարզի չորս ՍԾՏԳ-ներում ընտանեկան նպաստի համակարգում ընդգրկված ընտանիքների միջին թիվը կազմել է 9013, որոնք ստացել են 2,405,045.0 հազ. դրամ, իսկ հրատապ օգնություն ստացողների միջին թիվը կազմել է 262, որոնք ստացել են 101,560.0 հազ. դրամ: ՀՀ պետական բյուջե ընտանեկան նպաստի և հրատապ օգնության գումարներից հետ է վերադարձվել (տնտեսվել է) 176,305.3 հազ. դրամ, այդ թվում՝ Հրազդանում՝ 71,000.0 հազ. դրամ, Աբովյանում՝ 49,604.0 հազ. դրամ, Եղվարդում՝ 35,620.1 հազ. դրամ, Չարենցավանում՝ 20,081.2 հազ. դրամ:

2010թ. ընթացքում մարզի չորս ՍԾՏԳ-ներում ընտանեկան նպաստի համակարգում ընդգրկված ընտանիքների միջին թիվը կազմել է 8580, որոնք ստացել են 1,629,399.5 հազ. դրամ, իսկ հրատապ օգնություն ստացողների միջին թիվը կազմել է 568, որոնք ստացել են 63,700.0 հազ. դրամ: 2010թ. ընթացքում պետական բյուջե ընտանեկան նպաստի և հրատապ օգնության գումարներից հետ է վերադարձվել (տնտեսվել է) 63,360.8 հազ. դրամ, այդ թվում՝ Հրազդանում՝ 49,853.0 հազ. դրամ, Եղվարդում՝ 12,322.3 հազ. դրամ, Չարենցավանում՝ 1,185.5 հազ. դրամ:

Վերահսկողության ընթացքում նպաստի տրամադրման շուրջ 130 գործում հայտնաբերվել են խախտումներ, որոնցից 60-ի դեպքում ընտանիքները կորցնում են նպաստի իրավունքը: Դրա հետևանքով պետական բյուջեին պատճառված վնասի չափը կազմում է 12,187.0 հազ. դրամ, որից ենթակա է վերականգնման 9,227.0 հազ. դրամ, այդ թվում՝ Աբովյանում՝ 4,868.0/3,798.0 հազ. դրամ, Եղվարդում՝ 3,901.0/2,655.5 հազ. դրամ, Չարենցավանում՝ 3,418.0/2,773.5 հազ. դրամ:

Վերլուծությամբ պարզվել է նպաստառու ընտանիքների կողմից կենդանիների իրական թիվը թաքցնելու 11, հողերի իրական չափերը թաքցնելու՝ 3, ընտանիքի կազմը սխալ ներկայացնելու՝ 46 և ծածկագրերը ոչ ճիշտ կիրարկելու՝ 7 դեպք:

Նպաստի իրավունքը կորցրած թվով 60 ընտանիքները, որոնց նպաստի միջին չափը կազմում է 16.8 հազ. դրամ, առնվազն վեց ամսով կորցնում են նպաստի իրավունքը, որի արդյունքում պետական բյուջեից կտնտեսվի 6,048.0 հազ. դրամ:

Այսպիսով, Կոտայքի մարզում ՀՀ վերահսկիչ պալատի կողմից հայտնաբերված խախտումների հետևանքով պետական բյուջեից ավելի վճարված նպաստի չափը կազմում է ընդամենը 12,187.0 հազ. դրամ, որից ենթակա է վերականգնման 9,227.0 հազ. դրամը:

2. «Մինչև 2 տարեկան երեխայի խնամքի նպաստ» ծրագրի կատարման մասին

Ծրագիրն իրականացվում է ՄԾՏԳ-ների կողմից: Մինչև 2 տարեկան երեխայի խնամքի նպաստը կազմում է ամսական 18.0 հազ. դրամ և նշանակվում է միայն աշխատող մայրերին:

2009թ.-ին ՀՀ պետական բյուջեով ծրագրի ֆինանսավորումը կազմել է 1,295,998.0 հազ. դրամ, փաստացի ծախսը՝ 1,862,077.0 հազ. դրամ: **2010թ.-ին** ծրագրի ֆինանսավորումը կազմել է 1,740,528.0 հազ. դրամ, փաստացի ծախսը 2010թ. դեկտեմբերի 1-ի դրությամբ՝ 2,573,439.0 հազ. դրամ:

Հանրապետության կտրվածքով ծրագրում ընդգրկված երեխաների թիվը 2009թ.-ին եղել է 7114, իսկ 2010թ. դեկտեմբերի 1-ի դրությամբ՝ 9844:

Ընտրանքային կարգով ստուգվել են Կոտայքի մարզի Հրազդանի, Չարենցավանի, Աբովյանի և Եղվարդի ՄԾՏԳ-ները: Վերոհիշյալ ծառայություններում գրանցվել է 643 նպաստառու:

Ստուգմամբ պարզվել է.

Առանձին դեպքերում նպաստները նշանակվել են անարժանահավատ տեղեկատվության հիման վրա. նույն կազմակերպության կողմից ՄԾՏԳ-ներ, սոցիալական ապահովագրության բաժիններ և Աշխատանքի պետական տեսչություն ներկայացված պաշտոնական տեղեկանքներում առկա է ակնհայտ անհամապատասխանություն:

Այսպես՝

1. **Մանուկյան Արմինե**՝ Հրազդանի ՄԾՏԳ պետի կարգադրությամբ 2009թ. ապրիլի 30-ին նշանակվել է երեխայի խնամքի նպաստ, որի համար հիմք է ծառայել «Օպտիկա Էներջի» ՍՊԸ տնօրենի կողմից տրված տեղեկանքը, համաձայն դրա Արմինե Մանուկյանը աշխատում է «Օպտիկա Էներջի» ՍՊԸ-ում: Սակայն ստուգմամբ պարզվել է, որ Հրազդանի սոցիալական ապահովության բաժին և Աշխատանքի պետական տեսչություն ներկայացված տարեկան հաշվետվության տիտղոսաթերթի և անհատական հաշվետվությունների համաձայն՝ Ա. Մանուկյանը երբևէ չի աշխատել նշված ընկերությունում (հիմք՝ «Օպտիկա Էներջի» ՍՊԸ-ի 2008-2009թթ. անհատական հաշվետվությունները): Բացի այդ, համաձայն իրավաբանական անձի պետական գրանցման վկայականի (ներդիր թիվ՝ 004, տրված 29.09.2008թ.), «Օպտիկա Էներջի» ՍՊԸ-ն 2008թ. գտնվել է լուծարային գործընթացում:

2. **Արամյան Լիլիթ**՝ Եղվարդի ՄԾՏԳ պետի կարգադրությամբ 2009թ. մարտի 26-ին նշանակվել է երեխայի խնամքի նպաստ: Հիմք է ծառայել Կոտայքի մարզի Մրգաշեն համայնքի ղեկավար Ա. Արամյանի կողմից տրված տեղեկանքը, ըստ որի Լ. Արամյանը

աշխատում է Մրգաշենի գյուղապետարանում՝ որպես պահակ: Սակայն ստուգմամբ պարզվել է, որ Լ. Արամյանը 2007-2008թթ. ընթացքում Մրգաշենի գյուղապետարանում չի աշխատել, աշխատավարձ չի ստացել, անհատական հաշվետվություններում նրա անունը չի նշվել և Եղվարդի ՍՏՏԳ-ում մինչև 2 տարեկան երեխայի խնամքի նպաստ ստանալու նպատակով հաշվառված չի եղել և նպաստ չի ստացել (հիմք՝ Մրգաշենի գյուղապետարանի 2008-2009թթ. անհատական հաշվետվությունները, տիտղոսաթերթ թիվ 449, թիվ 11, Եղվարդի ՍՏՏԳ պետ 04.11.2010թ. տեղեկանքը, գյուղապետարանի գլխավոր հաշվապահի 04.11.2010թ. տեղեկանքը):

Մի շարք կազմակերպությունների կողմից սոցիալական ապահովության տարածքային մարմիններ ներկայացված տեղեկատվության համաձայն, նպաստառուները նշված չեն որպես աշխատակիցներ, ըստ տարեկան տիտղոսաթերթերի և անհատական հաշվետվությունների ֆիզարձակուրդ չի ձևակերպվել, և նրանց չի վճարվել նախաձեռնողյան գումար: Այսպես, օրինակ՝

- Հակոբյան Արև՝ ք. Արովյան, ներկայացված է որպես «Վարդան և Մեսրոպ» ՍՊԸ-ի աշխատակցուհի:
- Մարության Սիրուն՝ ք. Արովյան, ներկայացված է որպես «Ծովասարշին» ՍՊԸ-ի աշխատակցուհի:

3. «Երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստ» ծրագրի կատարման մասին

«Երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստ» ծրագիրը նույնպես իրականացնում են ՍՏՏԳ-ները: **2009թ.** ՀՀ պետական բյուջեով ծրագրի ֆինանսավորումը կազմել է 4,077,590.7 հազ. դրամ, փաստացի ծախսը՝ 5,067,585.0 հազ. դրամ: **2010թ.** ծրագրի ֆինանսավորումը կազմել է 4,276,057.0 հազ. դրամ, փաստացի ծախսը 2010թ. դեկտեմբերի 1-ի դրությամբ՝ 4,722,255.0 հազ. դրամ: Ծրագրում ընդգրկված երեխաների թիվը 2009թ. կազմել է 45823, իսկ 2010թ. դեկտեմբերի 1-ի դրությամբ՝ 43033:

Երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստը 2009թ. հունվարից կազմում է 50.0 հազ. դրամ՝ առաջին և երկրորդ երեխաների համար, իսկ երրորդ և հաջորդ յուրաքանչյուր երեխայի համար՝ 430.0 հազ. դրամ:

Այս ծրագրի ստուգման արդյունքում խախտումներ չեն արձանագրվել:

III. ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության «Զբաղվածության պետական ծառայություն» գործակալության կողմից իրականացվող ծրագրերի, այդ թվում՝ ՀՀ պետական բյուջեով նախատեսված գործազրկության նպաստի և առնվազն մեկ տարվա ապահովագրական ստաժ ունեցող գործազուրկի մահվան դեպքում

**թաղման նպաստի նշանակման և վճարման գործընթացի նկատմամբ իրականացված
վերահսկողության արդյունքների վերաբերյալ**

Վերահսկողության կատարման ժամկետը՝ 27.09.2010-30.12.2010թ.:

Վերահսկողությանը ընդգրկված ժամանակահատվածը՝ 01.01.2009-01.10.2010թթ.:

Վերահսկողության արդյունքները.

Գործակալությունը գործում է ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգում՝ որպես առանձնացված ստորաբաժանում: Այն ունի 51 տարածքային կենտրոններ (որոնցից 10-ը՝ մարզային):

Գործակալության կողմից ծրագրերի իրականացման համար Գործակալության տարեկան ֆինանսավորումը կազմում է շուրջ 714 մլն դրամ:

Ընտրանքային կարգով ուսումնասիրվել են Գործակալության կանոնադրական հիմնական գործառույթներից հետևյալների իրականացումը՝

**1. Գործազուրկի կարգավիճակ տալը և գործազրկության նպաստ նշանակելը,
գործազուրկի կարգավիճակի, գործազրկության նպաստի վճարումը կասեցնելը կամ
դադարեցնելը, օրենքով սահմանված դեպքերում հաշվառումից հանելը,
գործազրկության նպաստի վճարում**

«Բնակչության զբաղվածության և գործազրկության դեպքում սոցիալական պաշտպանության մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդվածի համաձայն՝ գործազուրկ են համարվում աշխատանք փնտրող աշխատունակ և գործունակ այն չզբաղված անձինք, ովքեր չեն ստանում կենսաթոշակ, աշխատանքի տեղավորման նպատակով հաշվառված են զբաղվածության պետական ծառայությունում, պատրաստակամ են անցնելու հարմար աշխատանքի և ստացել են գործազուրկի կարգավիճակ:

Գործազրկության նպաստ է նշանակվում գործազուրկի կարգավիճակ ստացած անձանց, ովքեր ունեն առնվազն մեկ տարվա ապահովագրական ստաժ: Գործազրկության նպաստի վճարման նվազագույն տևողությունը 6 ամիս է, որը կարող է երկարաձգվել մինչև 12 ամիս: Գործազրկության նպաստի չափը սահմանվում է նվազագույն աշխատավարձի 60 տոկոսի չափով (ստուգման պահի դրությամբ՝ 18,000 դրամ):

2010թ. հունվարի 1-ի դրությամբ հանրապետությունում գործազուրկի կարգավիճակ ունեցող անձանց թիվը կազմել է 84493 մարդ, իսկ 2010թ. հոկտեմբերի 1-ի դրությամբ՝ 82125: Գործազրկության նպաստառուները նպաստ ստանալու ժամկետի ավարտից հետո մնում են գործազուրկի կարգավիճակում:

2009թ.-ի ընթացքում գործազրկության նպաստ են ստացել միջին ամսական 22886 նպաստառու, իսկ նպաստի ընդհանուր գումարը կազմել է 4,539,406.3 հազ. դրամ: 2010թ.-ի ընթացքում (01.10.2010թ. դրությամբ, առանց սեպտեմբեր ամսվա տվյալների) գործազրկության նպաստ են ստացել միջին ամսական 25250 նպաստառու, որի ընդհանուր գումարը կազմել է 3,340,837.5 հազ. դրամ:

Վերահսկողության ընթացքում հանձնաժողովի կողմից կատարվել է բազայում առկա գործազրկության նպաստ ստացող անձանց տվյալների և տվյալ ժամանակահատվածում աշխատող համարվող և հաշմանդամության կենսաթոշակ ստացող անձանց տվյալների համադրում: Համադրման արդյունքում բացահայտվել են հետևյալ թերությունները.

Գործազուրկի կարգավիճակ և գործազրկության նպաստ ստացած անձինք միաժամանակ վարձու աշխատողներ են (1980 դեպք): Ընտրանքային կարգով ուսումնասիրված գործերից պարզվել է, որ նշված ***անձինք հիմնականում ունեն մեկից ավելի աշխատանքային գրքույկ***, դրանցից մեկը ներկայացվում է զբաղվածության տարածքային կենտրոն, որի հիման վրա նշանակվում է գործազրկության նպաստ, իսկ մյուսով շարունակում են աշխատել: Այսպես, օրինակ՝

1. Կարեն Պետրոսյանը 2009թ. հուլիսի 10-ից ստացել է գործազուրկի կարգավիճակ և նպաստ է ստացել մինչև 2010թ. հունվարի 9-ը: Սակայն Կ. Պետրոսյանը 2004թ. սեպտեմբերի 1-ից մինչ օրս աշխատում է «Դելտա Արմենիա» ՍՊԸ-ում՝ *թիվ ITT-1 1510151 աշխատանքային գրքույկով, իսկ զբաղվածության տարածքային կենտրոնում գրանցված է մեկ այլ գրքույկ՝ ITT-1 1352602 համարով և, որպես աշխատանքի նախկին վայր, նշված է «Էլեկտրոսերվիս» ՍՊԸ-ն:*
2. Կոստանդին Ասլանյանը 2009թ. օգոստոսի 13-ից ստացել է գործազուրկի կարգավիճակ և նպաստ է ստացել մինչև 2010 թվականի մարտի 13-ը, սակայն Կ. Ասլանյանը 2007թ. հուլիսի 2-ից մինչ օրս աշխատում է «Լուսակերտի տոհմային թոշանբուժական ֆաբրիկա» ՍՊԸ-ում: Կ. Ասլանյանը *նույնպես ունի երկու աշխատանքային գրքույկ՝ ԵԲ 102440, և ITT-1 0420133՝ գրանցված զբաղվածության տարածքային կենտրոնում:*

Հատկանշական է, որ նման դեպքերը բացառելու համար Գործակալության պահանջով կատարվում է նպաստառուների և աշխատող անձանց տվյալների համադրում: «Նորք» տեղեկատվավերլուծական կենտրոն» ՓԲԸ-ի (այսուհետ՝ «Նորք» կենտրոն) կողմից կատարված 2010թ. մարտ ամսվա համադրման արդյունքում ստացվել է, որ՝

- 2008թ. նպաստ են ստացել և միևնույն ժամանակ աշխատել են 1386 մարդ,
- 2009թ. նպաստ են ստացել և միևնույն ժամանակ աշխատել են 730 մարդ:

Իսկ 2010թ. հոկտեմբեր ամսվա համադրման արդյունքում ստացվել են այլ տվյալներ՝

- 2008թ. նպաստ են ստացել և միևնույն ժամանակ աշխատել են 2699 (ներառյալ՝ մարտ ամսվա համադրման արդյունքները) մարդ:
- 2009թ. նպաստ են ստացել և միևնույն ժամանակ աշխատել են 3684 (ներառյալ՝ մարտ ամսվա համադրման արդյունքները) մարդ:

Ինչպես երևում է, վերը նշված *երկու համադրման արդյունքում ստացված տվյալների միջև տարբերությունը մեծ է:*

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ «Պառնաս» տեղեկատվական բազան⁴ ամբողջական չէ և դրանում ամբողջությամբ չեն լրացվել նախկինում գործատուների կողմից ներկայացված տեղեկությունները, ***պարզ չէ, թե երբ են համալրված և ամբողջական «Պառնասի» տվյալների հետ համադրվելու այդ տարիներին գործազրկության նպաստի իրավունք ձեռք բերած անձանց տվյալները:***

Ուսումնասիրությամբ պարզվել է, որ համադրումների արդյունքում հայտնաբերված նպաստ ստանալու իրավունք չունեցող ***նպաստառուների հետ կնքվում են գումարների հետ զանձման կամայական բնույթի ժամանակացույցներ*** (օրենսդրությամբ որևէ ժամկետ սահմանված չէ): Ստացվում է, որ սխալ տեղեկատվության ներկայացման արդյունքում *պետական բյուջեից կատարվում է ոչ հասցեական ֆինանսավորում*, այնուհետև որոշ ժամանակ անց կատարված համադրման արդյունքում հայտնաբերված անձանց հետ կնքվում են կամայական ժամանակացույցներ (եթե այդ անձինք գտնվում են և ներկայանում են Գործակալություն), և պետական բյուջեից ոչ հասցեական տրամադրված միջոցները հետ են վերադարձվում պետական բյուջե մինչև 12 ամիս ժամանակահատվածում:

Օրինակ՝

1. Գայանն Վլասյանը գործազուրկի կարգավիճակ ստացել է 2009թ. մայիսի 15-ից և նպաստ ստացել է մինչև 2010թ. մարտի 15-ը, սակայն 2009թ. հունիսի 1-ից Գ. Վլասյանը աշխատում է «Մագնոլիա» ՍՊԸ-ում:

Համադրման արդյունքում զբաղվածության տարածքային կենտրոնը հայտնաբերել է, որ Գ. Վլասյանը գործազրկության նպաստ ստանալու իրավունք չունի և Գ. Վլասյանի հետ 20.10.2010թ. կնքել են գումարների հետ զանձման կամայական ժամանակացույց՝ 11 ամիս ժամկետով, 170,289 դրամ գումարով:

⁴ Պետական կենսաթոշակային սոցիալական ապահովագրության համակարգում ընդգրկված անձանց տվյալների անհատական (անձնավորված) հաշվառման բազա

2. Արագ Տոնոյանը 2008թ. դեկտեմբերի 3-ից ստացել է գործազրկության կարգավիճակ և նպաստ ստացել է մինչև 2009թ. դեկտեմբերի 3-ը, սակայն 2009թ. մարտի 1-ից Ա. Տոնոյանը աշխատել է Արմավիր քաղաքի թիվ 6 դպրոցում:

Համադրման արդյունքում զբաղվածության տարածքային կենտրոնը հայտնաբերել է, որ Ա. Տոնոյանը գործազրկության նպաստ ստանալու իրավունք չունի և վերջինիս հետ 22.10.2010թ. կնքել են գումարների հետ գանձման կամայական ժամանակացույց՝ 6 ամիս ժամկետով, 163,784 դրամ գումարով:

Արձանագրվել են նաև դեպքեր, երբ գործազրկության կարգավիճակ ստանալուց հետո տվյալ անձին նշանակվել է հաշմանդամության կենսաթոշակ, սակայն **հաճախակի (օրական) համադրում չկատարելու պատճառով շարունակվել է գործազրկության նպաստի վճարումը:**

Օրինակ՝

1. Սամվել Աբգարյանը ստացել է գործազրկության կարգավիճակ, ում նպաստ է նշանակվել 2009թ. ապրիլի 1-ից 2010թ. ապրիլի 1-ը: Այնուհետև՝ 2009թ. օգոստոսի 4-ին Ս. Աբգարյանին նշանակվել է հաշմանդամության կենսաթոշակ: Գործազրկության կարգավիճակը դադարեցվել է 2009թ. նոյեմբերի 2-ին:
2. Հասմիկ Մխիթարյանը ստացել է գործազրկության կարգավիճակ, ում նպաստ է նշանակվել 2009թ. մայիսի 5-ից 2010թ. մայիսի 4-ը: Այնուհետև՝ 2009թ. հունիսի 15-ին Հ. Մխիթարյանին նշանակվել է հաշմանդամության կենսաթոշակ: Գործազրկության կարգավիճակը դադարեցվել է 2009թ. նոյեմբերի 6-ին:

Նշվածը վկայում է այն մասին, որ **չեն իրականացվում** «Գործ» ինտերնետային համակարգի տեխնիկական առաջադրանքի⁵ 13-րդ բաժնով («Համակարգի տեղեկատվական բազայի կապն այլ տեղեկատվական բազաների հետ») նախատեսված **տարբեր տվյալների բազաների ամենօրյա համադրում**, որը կարևոր նախապայման է զբաղվածության պետական ծառայության համակարգի աշխատանքի արդյունավետ կազմակերպման համար:

2. Վարձատրվող հասարակական աշխատանքների կազմակերպում

ՀՀ կառավարության 23.12.2004թ. թիվ 1854-Ն որոշման⁶ համաձայն, վարձատրվող հասարակական աշխատանքները գործազուրկների և աշխատանք

⁵ 30.08.2004թ.-ին ՀՀ Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի (այսուհետ՝ ԱՍՀ) նախարարի կողմից հաստատված և ՀՀ Ջրաղվածության գործակալության պետի և ԱՍՀ նախարարության աշխատակազմի ղեկավարի կողմից համաձայնեցված «Գործ» ինտերնետային համակարգի տեխնիկական առաջադրանք

⁶ «Վարձատրվող հասարակական աշխատանքների կազմակերպման ոլորտները և իրականացման կարգը հաստատելու մասին»

փնտրող անձանց ժամանակավոր զբաղվածության ապահովման, նախնական մասնագիտական պատրաստվածություն չպահանջող և մատչելի աշխատանքների իրականացման ծրագիր է, որն ունի սոցիալական օգտակար ուղղվածություն:

Աշխատանքների համար վարձատրության օրական չափը 2008թ.-ից սկսած կազմում է նվազագույն աշխատավարձի 8%-ը՝ 2,400 դրամ (նախկինում՝ 1,400): Բացի նշված գումարից, պետական բյուջեից ֆինանսավորվում է նաև գործատուների կողմից վճարման ենթակա պարտադիր սոցիալական ապահովագրության վճարները:

Վարձատրվող հասարակական աշխատանքների համար 2009թ.-ին նախատեսված 492,988.6⁷ հազ. դրամի դիմաց փաստացի վճարվել է 492,929.0 հազ. դրամ, իսկ 2010թ.-ի համար նախատեսված 657,220.4 հազ. դրամի դիմաց 2010թ. հոկտեմբերի 1-ի դրությամբ ծախսվել է 437,647.01 հազ. դրամ:

Հաշվի առնելով վարձատրվող հասարակական աշխատանքների (սանիտարական մաքրման, նորոգման, կանաչապատման, ծառատնկման և նմանատիպ օժանդակ աշխատանքներ) բնույթը, հիմնականում *անհնարին է վերահսկել այդ աշխատանքները*, հատկապես՝ արդեն ավարտվածները: Հետևաբար՝ այցելություններ են կատարվել թվով 16 ընթացիկ աշխատանքների ընթացքն ուսումնասիրելու նպատակով, որից՝

- *չորս ծրագրերի մասով այցելության պահին (ընդհանուրը՝ 98 աշխատող) աշխատողներ չեն եղել*, մասնավորապես՝

1. «Փոքր Մանթաշ համայնքի ներհամայնքային ճանապարհների վերանորոգման և տարածքի սանիտարական մաքրման օժանդակ աշխատանքներ»՝ 20 աշխատողներից ոչ մեկը տեղում չէր, իսկ աշխատանքները կատարվել էին մասնակի:
2. «Գավառ քաղաքին հատկացված աղբավայրի սանիտարական մաքրման և փշատերև (չիչխան) ծառերի տնկման աշխատանքներ»՝ 25 աշխատողներից ոչ մեկը տեղում չէր, աշխատանքները ընդհանրապես չէին կատարվել:
3. «Գավառ-Արծվաքար ՀԷԿ-ի ջրանցքի սանիտարական մաքրման և մասնակի վերանորոգման օժանդակ աշխատանքներ»՝ 25 աշխատողներից ոչ մեկը տեղում չէր, աշխատանքները կատարված էին մասնակի:
4. «Գյումրու «Արևիկ» նախակրթարանի շենքի մասնակի նորոգման, բակի սանիտարական մաքրման և բարեկարգման օժանդակ աշխատանքներ», 28 աշխատողներից ոչ մեկը տեղում չէր, կատարվել էին փոքրածավալ

⁷ Ներկայացված է ճշտված պլանը, նախապես նախատեսված է եղել 700,000.0 հազ. դրամ:

աշխատանքներ: 28 աշխատողներից 20-ը կանայք են, իսկ ծրագրով նախատեսվել են հիմնականում վերանորոգման աշխատանքներ:

- Մյուս տասներկու ծրագրերի մասով պատկերը հետևյալն էր՝

1. «Գյումրու «Թոռնիկ-Մանուշակ» մանկապարտեզի շենքի մասնակի նորոգման բակի սանիտարական մաքրման և բարեկարգման օժանդակ աշխատանքների իրականացում»՝ 26 աշխատողներից աշխատանքի վայրում էին 7-ը:
2. «Պեմզաշեն համայնքի գյուղամիջյան ճանապարհների վերանորոգման և տարածքի սանիտարական մաքրման օժանդակ աշխատանքների իրականացում»՝ 22 աշխատողներից աշխատանքի վայրում էին 11-ը:
3. «Շատին գյուղի ներհամայնքային ճանապարհների վերանորոգման և համայնքի վարչական տարածքի սանիտարական մաքրման օժանդակ աշխատանքների իրականացում»՝ 10 աշխատողներից ներկա էին 5-ը, սանիտարական մաքրման աշխատանքները կատարվել էին մասնակի:
4. «Վահրամաբերդ գյուղից Մարմարաշենի վանքահամալիր տանող ճանապարհի վերանորոգման և հարակից տարածքի սանիտարական մաքրման օժանդակ աշխատանքների իրականացում»՝ 12 աշխատողներից աշխատանքի վայրում էին 10-ը, որոնցից 2-ը կատարում էին ծրագրից դուրս այլ աշխատանքներ: Վերանորոգվող ճանապարհից օգտվում էին վանքահամալիրի հարևանությամբ կառուցվող հէկ-ի մեքենա-մեխանիզմները:
5. «Համայնքի միկրոշրջան թաղամասի ճանապարհների և մայքերի սանիտարական մաքրում, մշակութային և սոցիալական ոլորտի շենքերի շրջակայքի նորոգման օժանդակ աշխատանքների իրականացում»՝ 20 աշխատողներից ծրագրի շրջանակներում աշխատանք էին կատարում 10-ը:

- Մնացած մյուս 7 աշխատանքների մասով աշխատողները հիմնականում ներկա էին:

Քանի որ հասարակական աշխատանքները հիմնականում կատարվում են տվյալ համայնքի բնակիչների կողմից, ապա շատ հեշտ էր ստուգման պահին կարճ ժամանակում նրանց ներգրավել (ապահովել մասնակցությունը) ընթացիկ աշխատանքներում:

Ծրագրերում աշխատողների ընդգրկվածությունը՝ Համաձայն ՀՀ կառավարության 2004թ. թիվ 1854 որոշման՝ **ծրագրերում առաջնահերթության կարգով** ընդգրկվում են Գործակալության կողմից հաշվառված գործազուրկները, ընտանիքների անապահովության գնահատման համակարգում ընդգրկված ընտանիքների աշխատանք փնտրող անձինք, ինչպես նաև՝ աշխատանք փնտրող այլ անձինք:

Ուսումնասիրությունների ընթացքում պարզվեց, որ զբաղվածության տարածքային կենտրոններում հաշվառված գործազուրկները հիմնականում չեն մասնակցում կազմակերպվող աշխատանքներին: *Ավելին՝ կազմակերպվող աշխատանքներից առաջ կարճ ժամանակահատվածում զբաղվածության տարածքային կենտրոններում գրանցվում են այլ քաղաքացիներ, որոնք էլ դառնում են այդ աշխատանքներն իրականացնողները:*

Օրինակ՝

1. Արտաշատի զբաղվածության կենտրոնում 01.09.2010թ. դրությամբ հաշվառվել են 1296 աշխատանք փնտրող, որոնցից 946-ը՝ գործազուրկ: Նույն մարզի Արմյան համայնքում 01.10.2010թ.-ից կազմակերպվող վարձատրվող հասարակական աշխատանքներին (20 աշխատատեղ, ծրագրի արժեքը՝ 2,689,800 դրամ), մասնակցել են անձինք, որոնք զբաղվածության կենտրոնում բոլորը միասին հաշվառվել են 16.09.10թ.-ին:

2. Արմավիրի զբաղվածության կենտրոնում 01.05.2010թ. դրությամբ հաշվառվել են 2418 աշխատանք փնտրող, որոնցից 2073-ը՝ գործազուրկ: Ջանֆիդա համայնքում 01.06.2010թ.-ից կազմակերպվող վարձատրվող հասարակական աշխատանքներին (5 աշխատատեղ, ծրագրի արժեքը՝ 328,800 դրամ), մասնակցել են անձինք, որոնք զբաղվածության կենտրոնում բոլորը միասին հաշվառվել են 03.05.10թ.-ին:

Ծրագրերում համայնքների ընդգրկվածությունը՝ Համայնքի ղեկավարները յուրաքանչյուր տարի մարզպետներին են ներկայացնում հաջորդ տարվա ընթացքում իրականացվելիք ծրագրերի հայտերը, մարզպետը տվյալ տարվա համար մարզին հատկացված միջոցները բաշխում է համայնքների միջև՝ ելնելով համայնքում առկա գործազուրկների, ընտանիքների անապահովության գնահատման համակարգում հաշվառված ընտանիքների, աշխատանք փնտրող անձանց թվից:

ՀՀ կառավարության 2004թ. թիվ 1854-Ն որոշման համաձայն, մարզպետը (Երևանի քաղաքապետը) տվյալ տարվա համար մարզին և Երևանի քաղաքապետարանին հատկացված ֆինանսական միջոցները ոչ ուշ, քան մինչև յուրաքանչյուր տարվա փետրվարի 15-ը բաշխում է համապատասխանաբար համայնքների (Երևան քաղաքի վարչական շրջանների) միջև՝ ***այլ հավասար պայմաններում առաջնահերթությունը տալով այն համայնքներին (Երևան քաղաքի վարչական շրջաններին), որոնք նախորդ երկու տարում ծրագրեր չեն իրականացրել:***

Ուսումնասիրելով վերջին հինգ տարիներին վարձատրվող հասարակական աշխատանքներում ընդգրկված համայնքները, ստացվում է, որ *ոչ բոլոր համայնքներն են ընդգրկվել ծրագրերում* (հավելված 1):

3. Գործազուրկների, երկարամյա ծառայության և արտոնյալ պայմաններով կենսաթոշակ ստացող ու աշխատաշուկայում անմրցունակ աշխատանք փնտրող՝ չգրառված անձանց մասնագիտական ուսուցման, ինչպես նաև հաշմանդամների աշխատանքային ունակությունների վերականգնման աշխատանքների կազմակերպում

Մասնագիտական ուսուցման նպատակը՝ Հարմար աշխատանքի տեղավորման, ինչպես նաև՝ ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվելու նպատակով կազմակերպվում է շուկայի պահանջներին համապատասխան նոր կարողություններ ու հմտություններ ձեռք բերելու ուսուցում և վերապատրաստում:

Կրթաթոշակի տրամադրում՝ Ուսուցման ամբողջ ընթացքում յուրաքանչյուր ամիս վճարվում է կրթաթոշակ (նպաստառուների համար՝ գործազրկության նպաստի 120 տոկոսի չափով՝ ներկայումս 21,600 դրամ, մյուսների համար՝ նվազագույն աշխատավարձի 50 տոկոսի չափով՝ վերահսկողության ընթացքում՝ 15,000 դրամ): Կրթաթոշակի նշանակման ժամանակահատվածում կասեցվում է գործազրկության նպաստի վճարումը (այն շարունակվում է ուսուցումն ավարտվելուց հետո):

Մասնագիտական ուսուցման/վերապատրաստման աշխատանքների համար 2009թ.-ին նախատեսված 249,390.0 հազ. դրամի դիմաց փաստացի ծախսվել է 181,581.9 հազ. դրամ, իսկ 2010թ.-ին նախատեսված 242,713.9 հազ. դրամի դիմաց 01.10.2010թ. դրությամբ ծախսվել է 82,248.31 հազ. դրամ:

Վերահսկողության արդյունքում արձանագրվել է.

Գործազուրկների ուսուցումն իրականացվում է ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության և ուսուցումն իրականացնող կազմակերպության միջև կնքված պայմանագրերով: Այդ պայմանագրերը կնքվում են տարբեր բնագավառներում գործունեություն իրականացնող կազմակերպությունների հետ (հանրային սնունդ, վարսավիրանոց, առևտրի կետ, հաշվապահական ընկերություն և այլն), որոնք էլ ուսուցումն ավարտելուց հետո գործազուրկների մի մասին պետք է տեղավորեն իրենց մոտ աշխատանքի:

Ուսուցման պայմանագրերը կնքվում են փոքր խմբերի համար՝ 2-10 գործազուրկ, և դրանց արժեքը հիմնականում չի գերազանցում մեկ միլիոն դրամը (պայմանագրերը կնքվում են ուղղակի բանակցությունների միջոցով), իսկ ուսուցման տևողությունը հիմնականում չի գերազանցում 3 ամիսը:

Ուսուցանվող մասնագիտությունների ցանկի ուսումնասիրությունից պարզվել է, որ *2-3 ամսում ուսուցանվում են տարբեր մասնագիտություններ: Այսպես, օրինակ՝*

- 3 ամսում՝ հեռուստալրագրող և հեռուստաօպերատոր (վերամասնագիտացում, պատրաստում)
- 3 ամսում՝ հացթուխ (պատրաստում)
- 2 ամսում՝ իրավախորհրդատու (որակավորման բարձրացում)
- 2 ամսում՝ բեռնագործ (վերամասնագիտացում, պատրաստում)
- 2 ամսում՝ համակարգչային ծրագրերի շահագործման խորհրդատու
- 2 ամսում՝ կաթնամթերք փաթեթավորող
- 3 ամսում՝ վեբ կայք պատրաստող (վերամասնագիտացում)
- 3 ամսում՝ խոհարար և այլն (վերամասնագիտացում, պատրաստում):

Կնքված պայմանագրերի համաձայն՝ ուսուցումն իրականացնողն ուսուցման ավարտից հետո առնվազն մեկ տարով պետք է աշխատանքի տեղավորի մասնակիցների որոշակի տոկոսին: *Նշված տոկոսների սահմանումը կրում է կամայական բնույթ՝ 20-100 տոկոս:*

2009 և 2010թթ. ընթացքում «Նորք» կենտրոնն իրականացրել է մի շարք մասնագիտություններով ուսուցման դասընթացներ՝ համապատասխանաբար՝ 331 և 289 գործազուրկների/հաշմանդամների համար, 3 ամիս տևողությամբ, ուսուցանվողների նվազագույնը 20%-ին աշխատանքի տեղավորելու պարտավորությամբ, ընդհանուր՝ 102,379.6 հազ. դրամ արժեքով: «Նորք» կենտրոնի հետ կնքված մասնագիտական ուսուցման պայմանագրերի Տեխնիկական բնութագրերի համաձայն, կենտրոնը պետք է աշխատանքի տեղավորեր 2009թ.-ին՝ 66, իսկ 2010թ.-ին (ստուգման պահի դրությամբ)՝ 10 գործազուրկի, սակայն 2009թ.-ին աշխատանքի է տեղավորել ընդամենը 18 գործազուրկի (նախատեսվածի 27.3%-ը), իսկ 2010թ.-ին՝ ոչ մեկին:

Հատկանշական է, որ 2009-2010թթ. «Նորք» կենտրոնը *գրեթե բոլոր մասնագիտություններով դասընթացների համար առաջարկել է մեկ գործազուրկի հաշվով ամենաբարձր գինը:*

Աշխատանքի տեղավորման գործընթացի ուսումնասիրություններից պարզվել է, որ *ոչ բոլոր դեպքերում է, որ ուսուցում իրականացնող կազմակերպությունների կողմից աշխատանքի տեղավորվածներն աշխատում են առնվազն մեկ տարի: Վերահսկողության ընթացքում ուսումնասիրվել են շուրջ 300 գործազուրկի համար կազմակերպված մասնագիտական ուսուցման գործերը, որից 50 գործազուրկի դեպքում*

չի պահպանվել պայմանագրով նախատեսված դրույթը՝ գործազուրկին աշխատանքի տեղավորելուց հետո չի պահպանվել առնվազն մեկ տարվա ժամկետը:

Այսպես, օրինակ⁸.

- 2009թ. օգոստոսի 5-ին Հայրապետյան Հրանուշը աշխատանքի է տեղավորվել «Մելսիդա Միրազիզյան» Ա/Զ-ում, ազատվել է օգոստոսի 31-ին
- 2009թ. օգոստոսի 16-ին Սարգսյան Կարենը աշխատանքի է տեղավորվել «Սիրակ» ՍՊԸ-ում, ազատվել է հոկտեմբերի 4-ին
- 2009թ. հուլիսի 7-ին Վարդանյան Ժենյան աշխատանքի է տեղավորվել «Արարատ մոր և մանկան առողջարան» ՓԲԸ-ում, ազատվել է սեպտեմբերի 30-ին:

Ուսուցման/վերամասնագիտացման դասընթացներին մասնակցած գործազուրկների և նույն ժամանակահատվածներում աշխատողների ցանկերի համադրման արդյունքում⁹ պարզվել է, որ՝

Գործազուրկի կարգավիճակ ունեցողները մասնակցել են գործազուրկների համար կազմակերպվող մասնագիտական ուսուցման դասընթացներին, սակայն այդ ժամանակահատվածում նրանք աշխատել են այլ կազմակերպություններում: Այսպես՝

1. Հայկուշ Գևորգյանին գործազուրկի կարգավիճակ է նշանակվել 2008թ.-ի մարտի 26-ին (հաշվառումից հանվել է 01.07.2010թ.-ին), սակայն վերջինս 2004թ. հոկտեմբերի 1-ից մինչև օրս աշխատում է «Երևանի կառուցապատման ներդրումային ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» ՊՈԱԿ-ում (աշխատանքային ժամերը՝ 9.⁰⁰ -ից 18.⁰⁰): Հ. Գևորգյանը 03.12.2008-03.02.2009թթ. ժամանակահատվածում մասնակցել է նաև ուսուցման դասընթացի:
2. Արամ Գևորգյանին գործազուրկի կարգավիճակ է նշանակվել 2009թ.-ի ապրիլի 9-ին (հաշվառումից հանվել է 07.08.2009թ.-ին), սակայն վերջինս 2008թ. օգոստոսի 1-ից մինչև 2010թ. մայիսի 31-ը աշխատել է «Մեզերյան Կարպետ» ԲԲԸ-ում (աշխատանքային ժամերը՝ 9.⁰⁰ -ից 18.⁰⁰): Ա. Գևորգյանը 04.05.2009-31.07.2009թթ. ժամանակահատվածում մասնակցել է նաև ուսուցման դասընթացին:
3. Հարություն Հովհաննիսյանին գործազուրկի կարգավիճակ է նշանակվել 2009թ.-ի փետրվարի 3-ին (մինչ օրս չի հանվել հաշվառումից), սակայն վերջինս 2008թ. սեպտեմբերի 1-ից մինչև 2009թ. նոյեմբերի 27-ը աշխատել է «Անդակո» ՍՊԸ-ում: Հ.

⁸ Թվարկված անձինք, ըստ Գործակալության կողմից ներկայացված տեղեկատվության, աշխատանքից ազատվել են իրենց դիմումի համաձայն:

⁹ Մեր կողմից համադրումները կատարվել են «Նորք» տեղեկատվավերծուծական կենտրոն» ՓԲԸ-ում առկա տեղեկատվության հիման վրա:

Հովհաննիսյանը 29.09.2009-29.11.2009թթ. ժամանակահատվածում մասնակցել է նաև ուսուցման դասընթացին:

IV. «ՎՏԲ-Հայաստան» ՓԲԸ-ում ավանդատու հանդիսացող քաղաքացիների կողմից, որպես նախկին ԽՍՀՄ Խնայքանկի ՀԽՍՀ հանրապետական բանկում մինչև 1993 թվականի հունիսի 10-ը ներդրված դրամական ավանդների դիմաց փոխհատուցման գործընթացի նկատմամբ իրականացված վերահսկողության արդյունքների վերաբերյալ

Վերահսկողության կատարման ժամկետը՝ 27.09.2010-30.12.2010թ.:

Վերահսկողությամբ ընդգրկված ժամանակահատվածը՝ 01.01.2009թ.-ից (ուսումնասիրվել է նաև 2008 թվականը) մինչև ստուգման իրականացման ավարտը:

Վերահսկողության արդյունքները.

Նախկին ԽՍՀՄ Խնայքանկի ՀԽՍՀ հանրապետական բանկում մինչև 1993թ. հունիսի 10-ը ներդրված դրամական ավանդների դիմաց փոխհատուցման ծրագիրն իրականացվում է ՀՀ կառավարության 16.03.2006թ. թիվ 352-Ն որոշմամբ հաստատված կարգով, որի համաձայն ավանդի փոխհատուցում ստանալու իրավունք ունեն 01.06.2005-01.04.2006թթ. ժամանակահատվածում անընդմեջ ընտանեկան նպաստի իրավունք ունեցող քաղաքացիները և ՀՀ կառավարության 06.05.2010թ. թիվ 510 որոշմամբ՝ Հայրենական մեծ պատերազմի վետերանները:

Սոցիալական ծառայությունների տարածքային մարմինների կողմից 2006թ. կատարվել է փոխհատուցման իրավունք ունեցող 62123 անձանց հաշվառում: 2006-2010թթ. ընթացքում 31723 ավանդատու ստացել է 5,880.0 մլն դրամ փոխհատուցման գումար:

«Նորք» կենտրոնի և ՍԾՏԳ-ների կողմից չի ապահովվել տեղեկատվական բազայի ճշգրտումը, որի հետևանքով **փոխհատուցման գումարների վճարման ցուցակներում ընդգրկվել են տարիներ առաջ մահացած ավանդատուներ:**

Թվով 3950 ավանդատուների գործերի ստուգման արդյունքներով պարզվել է, որ 10 ավանդատուների մահանալուց հետո վճարվել են փոխհատուցման գումարներ:

Պարզվել է, որ ավանդատուների փոխհատուցման ցուցակներում ընդգրկվել են նպաստ ստանալու իրավունք չունեցող 802 ավանդատուներ, որոնցից 93-ը ստացել են 16,821.7 հազ. դրամ փոխհատուցման գումար, սակայն միջոցներ չեն ձեռնարկվել անհիմն նպաստ ստացած ավանդատուներին փոխհատուցված գումարները հետ վերադարձնելու համար:

V. «Նորք» տեղեկատվավերլուծական կենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերությանը պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման և բյուջետային մուտքերի ապահովման, պետական սեփականության կառավարման և օգտագործման նկատմամբ ուսումնասիրության, ինչպես նաև «Նորք» տեղեկատվավերլուծական կենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերության կանոնադրական գործառույթների կատարման արդյունավետության գնահատման վերաբերյալ

Վերահսկողության կատարման ժամկետը՝ 09.11.2010-24.12.2010թ.:

Վերահսկողությամբ ընդգրկված ժամանակահատվածը՝ 01.01.2008թ.-ից մինչև ստուգման իրականացման ավարտը:

Վերահսկողության արդյունքները.

ՀՀ կառավարության 2000թ.-ի հոկտեմբերի 24-ի թիվ 664 որոշմամբ «Նորք» (նախկինում՝ «Նեմրուք») տեղեկատվական կենտրոնը ստեղծվել է սոցիալական ապահովության ոլորտի տեղեկատվական հոսքերի վերլուծության արդյունավետության բարձրացման նպատակով:

«Նորք» կենտրոնի կանոնադրության համաձայն, ընկերության ստեղծման նպատակն է՝ ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով մասնակցել սոցիալական ապահովության բնագավառում տեղեկատվության, վիճակագրության, վերլուծությունների, կանխատեսումների և տեղեկատվական համակարգերի ներդրման նոր տեխնոլոգիաների մշակմանն ու իրականացմանը: «Նորք» կենտրոնի գործառույթներից է՝ նախարարության համակարգի տեղեկատվական հոսքերի նախագծումը, ձևավորումը և դրանց կառավարումը: Համակարգի միասնական տեղեկատվական ապահովվածության ուղղությամբ նախարարության տարբեր ստորաբաժանումներում և կազմակերպություններում աշխատանքների կոորդինացումը, ինչպես նաև՝ սոցիալական ապահովության համակարգի գործունեության գնահատման համար տեղեկատվական հիմքի ապահովումը, ցուցանիշների հավաքումը, կուտակումը և փոխկապակցված օգտագործումը:

Ներկայումս ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգում գործող կառույցների կողմից վարվում են մի շարք առանձին տեղեկատվական համակարգեր, մասնավորապես՝

1. Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության կողմից վարվում են կենսաթոշակառուների «Արաքս» համակարգը, ինչպես նաև՝ սոցիալական ապահովագրության պետական համակարգում ընդգրկված անձանց անհատական հաշվառման «Պառնաս» համակարգը: Նշված համակարգերը բաղկացած են

տարածքային տեղեկատվական բազաներից, որոնք վարվում են սոցիալական ապահովության պետական ծառայության տարածքային մարմինների կողմից և կենտրոնական բազաներից, որոնք գտնվում են Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության (ՍԱՊԾ) կենտրոնական մարմնում: ՍԱՊԾ-ն ունի 51 տարածքային ստորաբաժանում: Նշված տեղեկատվական համակարգերի տարածքային և կենտրոնական բազաները միմյանց հետ ուղիղ կապ չունեն, իսկ տարածքային մարմինների կողմից մուտքագրված տեղեկատվությունը կենտրոնական բազա է տեղափոխվում և արդիականացվում էլեկտրոնային կրիչներով: Տարածքային կենտրոններն ունեն իրենց մոտ տեղակայված բազաների տվյալներում փոփոխություններ կատարելու հնարավորություն: Կենսաթոշակների մասով վճարման ցուցակները կազմվում են տարածքային կենտրոնների կողմից:

2. Ջրաղվածության պետական գործակալության կողմից վարվում է աշխատանք փնտրողների (գործազուրկների) «Գործ» տեղեկատվական համակարգը: Համակարգը բաղկացած է 51 տարածքային և մեկ կենտրոնական բազաներից: Տարածքային և կենտրոնական բազաները գտնվում են ուղիղ կապի մեջ: Տարածքային մարմինները կատարված մուտքագրումներում ունեն փոփոխություններ կատարելու հնարավորություն: «Գործ» տեղեկատվական համակարգի սպասարկումը իրականացնում է «Նորք» կենտրոնը: Գործազրկության նպաստների մասով վճարման ցուցակները կազմում են տարածքային կենտրոնները՝ կենտրոնացված համակարգի միջոցով:

3. ՀՀ բժշկասոցիալական փորձաքննության (ԲՄՓ) գործակալության կողմից վարվում է հաշմանդամների հաշվառման «Փյունիկ» տեղեկատվական համակարգը: Այն բաղկացած է 25 տարածքային և մեկ կենտրոնական բազաներից: Տարածքային բազաներից տեղեկատվության փոխադրումը կենտրոնական բազա կատարվում է մեկամսյա պարբերականությամբ՝ մագնիսական կրիչներով: Տարածքային մարմինները կատարված մուտքագրումներում ունեն փոփոխություններ կատարելու հնարավորություն: «Փյունիկ» տեղեկատվական համակարգի սպասարկումն իրականացնում է «Նորք» կենտրոնը:

4. Սոցիալական ծառայությունների տարածքային գրասենյակները վարում են անապահովության գնահատման «Նպաստ» տեղեկատվական համակարգը: Այն բաղկացած է 55 տարածքային և մեկ կենտրոնական բազաներից: Տարածքային բազաները գտնվում են Սոցիալական ծառայությունների տարածքային գործակալություններում (ՍԾՏԳ), իսկ կենտրոնական բազան՝ «Նորք» կենտրոնում: Նպաստ համակարգը չունի ուղիղ կապ կենտրոնական բազայի հետ,

տեղեկատվությունը տեղափոխվում է էլեկտրոնային կրիչներով: Տեղեկատվական համակարգի շահագործումն իրականացվում է ՍԾՏԳ-ների կողմից, իսկ սպասարկումը՝ «Նորք» կենտրոնի կողմից: Վճարման ցուցակները կազմում է «Նորք» կենտրոնը:

5. Սոցիալական ծառայության տարածքային գրասենյակները վարում են նաև ավանդների վերադարձման տեղեկատվական «Ավանդ» համակարգը: Այն բաղկացած է 55 տարածքային և մեկ կենտրոնական բազաներից: Տարածքային բազաները գտնվում և շահագործվում են սոցիալական ծառայությունների տարածքային գրասենյակներում, իսկ կենտրոնական բազան, որը տարածքային բազաների հանրագումարն է, գտնվում է «Նորք» կենտրոնում: Տարածքային բազաներից տեղեկատվության փոխադրումը կենտրոնական բազա կատարվում է մեկամսյա պարբերականությամբ՝ մագնիսական կրիչներով: Տեղեկատվական համակարգի շահագործումն իրականացվում է ՍԾՏԳ-ների կողմից, իսկ սպասարկումը՝ «Նորք» կենտրոնի կողմից: Վճարման ցուցակները կազմում է «Նորք» կենտրոնը:

6. Սոցիալական ապահովության քարտերի համակարգի վարումը (արդիականացնելով ԱՎՎ-ի և ԱՎԾ-ի տվյալների հիման վրա), սպասարկումը և տեղեկատվության տրամադրումն իրականացնում է «Նորք» կենտրոնը:

Վերը նշված տեղեկատվական բազաներում առկա են **բազմաթիվ անճշտություններ**, որոնք չարաշահումների կատարման հնարավորություն են ստեղծում, ինչպես նաև տեղեկատվական հոսքերի ոչ ճիշտ օգտագործման պատճառով իրականացվում է **բազմաթիվ ոչ հասցեական ֆինանսավորում: Անճշտությունների մասով՝**

- Կենսաթոշակառուների «Արաքս» համակարգում ընդգրկված 521002 անձանց տվյալներում «Նորք» կենտրոնի կողմից իրականացվող համադրման արդյունքում (սոցքարտերի տեղեկատվական բազայի հետ) չեն ճանաչվել շուրջ 12000 անձի տվյալներ, ինչպես նաև առկա են սխալ պարունակող (անձնագրի համարի, անվան, ազգանվան, ծննդյան թվի, անվավեր փաստաթղթի և այլն) տվյալներ:

- Անապահովության գնահատման «Նպաստ» համակարգում ընդգրկված 496572 անձանց տվյալներում «Նորք» կենտրոնի կողմից իրականացված համադրման արդյունքում (սոցքարտերի, ԱՎՎ տեղեկատվական բազաների հետ) չեն ճանաչվել 345 անձի տվյալներ, ինչպես նաև առկա է սխալ պարունակող (անձնագրի համարի, անվան, ազգանվան, ծննդյան թվի, անվավեր փաստաթղթի և այլն) տվյալներ:

- Հաշմանդամների «Փյունիկ» համակարգում ընդգրկված անձանցից սոցքարտերի տեղեկատվական բազայի կողմից չեն ճանաչվել 17091 անձանց տվյալներ:

- Հաշմանդամների տեղեկատվական համակարգում ընդգրկված հաշմանդամության կարգ ունեցող 186304 անձանց և կենսաթոշակառուների տեղեկատվական համակարգում ընդգրկված 518728 անձանց (որից՝ 170471 հաշմանդամության թոշակառու) տվյալների համադրման արդյունքում՝ երկու բազաներում ճանաչվել են 150757 անձի տվյալներ: Հաշմանդամների բազայում առկա են 35547 անձի տվյալներ, որոնք չեն գտնվել կենսաթոշակառուների, իսկ կենսաթոշակառուների բազայում առկա են 24219 հաշմանդամ անձանց տվյալներ, որոնք չեն ճանաչվել հաշմանդամների տեղեկատվական բազաներում (վերջինիս վերաբերյալ տեղեկատվությունը հաշմանդամների տեղեկատվական համակարգում հիմնականում բացակայում է):

- Հաշմանդամների տեղեկատվական համակարգում ընդգրկված 24027 ժամկետանց անձանց (ավարտվել է հաշմանդամության ժամկետը) տվյալները համադրելով կենսաթոշակառուների տեղեկատվական համակարգում ընդգրկված անձանց տվյալների հետ՝ պարզվել է, որ առկա են 3831 անձանց տվյալներ, որոնց հաշմանդամության ժամկետը «անժամկետ է» և նրանց մեծ մասը ստանում է հաշմանդամության կենսաթոշակ:

- հաշմանդամների և կենսաթոշակառուների տեղեկատվական համակարգում ընդգրկված անձանց մասով առկա է հաշմանդամության խմբերի տարբերություններ շուրջ 6288 անձանց տվյալներում և այլն:

Նշված անճշտությունների առկայությունը սահմանափակում է ճշգրիտ համադրումների կատարումը:

Տեղեկատվական հոսքերի ոչ ճիշտ օգտագործման պատճառով հնարավորություն է ստեղծվում՝

- Գործազրկության կարգավիճակ տրամադրել և գործազրկության նպաստ նշանակել, մասնագիտական ուսուցման ուղարկել և կրթաթոշակ տրամադրել վարձու աշխատող, զբաղված, կամ կենսաթոշակառու անձանց,
- կատարել վճարումներ հանրապետությունից բացակայող անձանց,
- կատարել վճարումներ մահացած անձանց,
- ավանդների փոխհատուցման ցուցակներում ներառել մահացած,
- ընտանեկան նպաստի համակարգում ներառել անձանց, որոնք հանդիսանում են վարձու աշխատողներ, կամ ունեն բարձր եկամուտներ,
- կատարել վճարումներ ոչ ճիշտ հաշմանդամության կարգ ունեցող անձանց
- և այլն:

Ըստ էության, «Նորք» կենտրոնը ստեղծվել էր, որպեսզի կոորդինացներ տարբեր ստորաբաժանումների աշխատանքները և փոխկապակցված օգտագործեր համապատասխան տեղեկատվություններն ու ցուցանիշները, այսինքն՝ «Նորք» կենտրոնի աշխատանքով պետք է նվազագույնի հասցվեր վերը նշված երևույթների առկայությունը:

«Նորք» կենտրոնին պետական բյուջեից միայն սոցքարտերի, հաշմանդամների, ընտանեկան նպաստի, գործազրկության, ավանդատուների տեղեկատվական համակարգի սպասարկման և վարման համար տրամադրվում է տարեկան 237 մլն դրամ սուբսիդիա («Նորք» կենտրոնը վարում է նաև այլ բազաներ):

Հատկանշական է, որ «Նորք» կենտրոնում առկա էին համապատասխան տեղեկատվական և աշխատանքային ռեսուրսներ, որոնց կիրառմամբ կարելի էր նվազագույնի հասցնել վերը նշված անճշտությունները և չարաշահումների կատարման հնարավորությունները, որը լիարժեք չի կատարվել՝ համապատասխան ընթացակարգերի բացակայության պատճառով: Ավելին. գործող ընթացակարգերի արդյունքում վճարման ցուցակներում ներառվել են անձինք, ովքեր տվյալ պահին չեն բավարարել այդ ցուցակներում ընդգրկվելու պահանջները:

Վերը նշված տեղեկատվական համակարգից և ոչ մեկը մյուս տեղեկատվական համակարգի հետ չունի ուղիղ կապ: Ոչ նպատակային (սխալ) ֆինանսավորման բացահայտման համար տեղեկատվական բազաներում առկա տվյալները համադրվում են որոշակի պարբերականությամբ, որի արդյունքում ոչ հասցեական ֆինանսավորումը շարունակում է մեծ ծավալ կազմել:

Այսպես, օրինակ՝

- «Նորք» կենտրոնի կողմից գործազուրկների տվյալների բազայի համադրումը «Պառնասի» տվյալների հետ կատարվում են ըստ «Զբաղվածության պետական ծառայության» գործակալության կողմից ներկայացվող պահանջի, որի համաձայն 2008, 2009 և 2010 թվականներին այն իրականացվել է ամսական պարբերականությամբ: Սակայն «Պառնասի» տվյալների համալրումները կատարվում են գործատուների կողմից ներկայացված ամիսներ առաջվա տվյալների հիման վրա: Հետևաբար՝ տվյալ ամսում գործազրկության նպաստի իրավունք ձեռքբերած անձանց տվյալների և նույն ամսվա «Պառնասի» տվյալների հետ համադրման ժամանակ դուրս են մնում տվյալ ամսում զբաղված (աշխատող), սակայն նրանց մասին տեղեկատվությունը դեռևս չնուտքագրված անձինք: Հետևաբար՝ անհրաժեշտություն է առաջանում կատարել տվյալ ժամանակաշրջանի ևս մի քանի համադրումներ: Վերջինս պայմանավորված է այն բանով, որ «Պառնաս» տեղեկատվական բազան ամբողջական

չէ և դրանում ոչ ամբողջությամբ են լրացվել նախկինում գործատուների կողմից ներկայացված տեղեկությունները, պարզ չէ, թե նշված ժամանակահատվածում վարձու աշխատող անձանց տվյալների որ մասն է մուտքագրվել համակարգ, և երբ են համալրված և ամբողջական «Պառնասի» տվյալների հետ համադրվելու այդ տարիներին գործազրկության նպաստի իրավունք ձեռքբերած անձանց տվյալները:

- ՀՀ կառավարության 2005թ. դեկտեմբերի 29-ի թիվ 2317-Ն որոշմամբ հաստատված «Ընտանիքների ապահովության գնահատման» կարգի 18-րդ կետի 5-րդ ենթակետի համաձայն, «աշխատավարձի, ինչպես նաև աշխատանքի վարձատրությանն ուղղված այլ միջոցների չափերը ստուգվում են «Պառնաս» համակարգի տվյալների հիման վրա՝ տեղեկատվությունը ստանալուց մեկ ամսվա ընթացքում»: Համապատասխան տեղեկատվությունը տրամադրվում է ՍԱՊԾ-ի կողմից յուրաքանչյուր եռամսյակ (համաձայն համապատասխան հրամանի), սակայն 2008, 2009, 2010 թվականների ընթացքում «Նորք» կենտրոնի կողմից իրականացվել է ընդամենը 6 համադրում, որոնցից 4-ը՝ ամսական կտրվածքով, մեկը՝ 2009թ. տարեկան, և մեկը՝ 2008թ-ի երրորդ եռամսյակը: Համադրման արդյունքները տրամադրվել են ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությանը, իսկ համադրումները կատարվել են բանավոր հանձնարարականների համաձայն:

«Նորք» կենտրոնը, ըստ էության, կենսաթոշակառու անձանց տեղեկատվական համակարգի հետ ուղղակի առնչություն չունի, այլ, ըստ պահանջի, դրա մասով իրականացնում է որոշակի աշխատանքներ (համադրում): Մյուս բնագավառներով առկա են բազմաթիվ խնդիրներ, հետևաբար՝ հարցականի տակ է դրվում «Նորք» կենտրոնի նման ձևով գործունեության արդյունավետությունը:

Եզրակացություն

1. Հաշվետու ժամանակաշրջանում Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության ծախսերն աճել են՝ 2008թ. դրանք ծրագրավորվել են 170,746.1 մլն դրամի չափով, փաստացի ծախսը կազմել է 166,252.3 մլն դրամ, իսկ 2009թ. ծախսերը ծրագրավորվել են 190,838.6 մլն դրամի չափով, փաստացի ծախսը կազմել է 187,032.8 մլն դրամ, որը գերազանցում է նախորդ տարվա նույն ցուցանիշը 12.5%-ով: 2010թ. 9 ամսվա ծախսերը ճշտված բյուջեով ծրագրավորվել են 142,639.4 մլն դրամ, փաստացի ծախսվել է 141,613.2 մլն դրամ:

2. Տարեկան ծախսերը ծրագրավորվել են «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի 55-րդ կետով սահմանված պահանջի խախտմամբ՝ 2008 թվականին կենսաթոշակ վճարելու հետ կապված ծախսերը կատարելու համար պարտադիր սոցիալական ապահովագրության բյուջեում այդ նպատակով միջոցներ չեն նախատեսվել: Միաժամանակ, բյուջետային ծախսերում չեն նախատեսվել, իսկ հաշվետվություններում չեն արտացոլվել Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության Վճարումների ծառայությանը կենսաթոշակների և սոցիալական նպաստների վճարման համար հատկացված 854.3 մլն դրամի չափով ֆինանսական միջոցները, որոնք ձևակերպվել են որպես «փոստային ծառայություններ»՝ կոպտորեն խախտելով բյուջետային ծախսերի ծրագրավորման և հաշվետվողականության սկզբունքը:

3. Տարեկան ծախսերը ծրագրավորվել են կենսաթոշակառուների թվի վերաբերյալ ակնհայտորեն բարձր ցուցանիշների հիման վրա՝ հանգեցնելով ծախսերի արհեստականորեն ուռճացմանը, իսկ առանձին ծրագրերով ծախսերը չեն ունեցել պատշաճ հիմնավորում:

4. Համաձայն Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության կողմից ներկայացված տեղեկատվության՝ ՀՀ-ում կենսաթոշակառուների թիվը կազմել է համապատասխանաբար՝ 01.01.2008թ. դրությամբ՝ 523359 մարդ, 01.01.2009թ. դրությամբ՝ 523839 մարդ, 01.01.2010թ. դրությամբ՝ 522835 մարդ և 01.10.2010թ. դրությամբ՝ 521365 մարդ: Սակայն ՀՀ արդարադատության նախարարության քաղաքացիական կացության գրանցման վարչությունից, ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության «Նորք» կենտրոնից, ՀՀ ազգային վիճակագրության վարչությունից, ՀՀ ոստիկանության անձնագրերի և վիզաների վարչությունից և ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայությունից ստացված տեղեկատվության համադրման և վերլուծության արդյունքում պարզվել է, որ 2008-2009թթ. կենսաթոշակառուների թվի

վերաբերյալ Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության ցուցանիշները չեն համապատասխանում իրականությանը:

5. Կոպտորեն խախտվել է «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի 60-րդ հոդվածի պահանջը ոչ հավաստի փաստաթղթեր ունեցող անձանց վճարումների դադարեցման վերաբերյալ, մինչդեռ այդ կենսաթոշակառուներին վճարվող գումարները ներառվել են ծրագրավորված ծախսերում:

6. Դեռևս 2006թ.-ից Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության տեղեկատվական բազայում տեղակայված մի շարք կենսաթոշակառուների վերաբերյալ տվյալները թերի են: Այսպես, «Նորք» կենտրոնի տվյալներով կենսաթոշակառուների սոցիալական ապահովության քարտերում բացահայտվել են սխալներ, դրանք ուղեփակված են կամ բացակայում են, սխալներով են գրանցված մասնրանց անձնագրի համարը, անունը, ազգանունը կամ ծննդյան թիվը, իսկ առանձին դեպքերում անձը հաստատող փաստաթուղթն անվավեր է: Նշված փաստերի առկայությունը հնարավորություն չի ընձեռում պարզելու ՀՀ-ում իրականում առկա կենսաթոշակառուների թիվը:

Չնայած յուրաքանչյուր եռամսյակ «Նորք» կենտրոնին տրամադրվել է կենսաթոշակառուների վերաբերյալ Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության տեղեկատվական բազան, սակայն 2007-2010թթ. ընթացքում համադրման արդյունքները վերջինիս կողմից չեն պահանջվել և միջոցներ չեն ձեռնարկվել անճշտությունները վերացնելու ուղղությամբ:

7. Սոցիալական ապահովության պետական Ծառայության կողմից չի ապահովվել «Սոցիալական ապահովության քարտերի մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածի, ՀՀ կառավարության 24.12.2003թ. «ՀՀ-ում սոցիալական ապահովության քարտերի համակարգ ներդրնելու մասին» թիվ 1783 որոշման, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության 25.06.2004թ. «ՀՀ-ում սոցիալական ապահովության քարտերի և սոցիալական ապահովության քարտերի համարների կիրառումն ապահովելու մասին» որոշման 4-րդ կետի պահանջների կատարումը:

8. Ապացույցներ ձեռք բերելու նպատակով թվով 14 բաժիններում (Շենգավիթի, Մալաթիա-Մեբաստիայի, Մաշտոցի, Քանաքեռ-Զեյթունի, Արաբկիրի, Նոր Նորք-Ավանի, Դավիթաշենի, Կենտրոն-1, Էրեբունի-Նուբարաշեն, Գյումրու, Վանաձորի, Արարատի, Արտաշատի, Մասիսի), ինչպես նաև Ծառայության Վճարումների ծառայությունում ընտրանքային կարգով առանձնացված ռիսկային գործերի ուսումնասիրությամբ արձանագրվել է, որ Ծառայության կողմից պատշաճ վերահսկողություն չի իրականացվել տարածքային բաժինների նկատմամբ՝ կենսաթոշակների

վճարումների ցուցակների կազմման, փաստացի վճարումների վերաբերյալ ցուցանիշների համադրման և ճշտման նկատմամբ, միջոցներ չեն ձեռնարկվել վճարումների վերաբերյալ ցուցանիշների արժանահավատությունը և կատարված վճարումների իսկությունը ստուգելու ուղղությամբ:

9. Փաստացի վճարումների վերաբերյալ փոխադարձ ակտերն արժանահավատ չեն՝ ծառայության տեղեկատվական բազաների տվյալների և վճարում իրականացրած կազմակերպությունների («Հայփոստ» ՓԲԸ, «ՎՏԲ-Հայաստան» բանկ» ՓԲԸ, Վճարումների ծառայություն) կողմից կազմված փոխադարձ ակտերի ցուցանիշների միջև առկա են անհամապատասխանություններ, որը հիմնավորվել է տարածքային բաժիններում ուսումնասիրված ռեեստրներով:

10. Կուպիտ խախտումներ են արձանագրվել անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակի վճարման մասով: Ընտրանքային կարգով կենսաթոշակային գործերի ուսումնասիրություններով պարզվել է, որ գումարները վճարվել են արդեն վճարված ժամանակահատվածի համար (կատարվել է կրկնակի վճարում), վճարված գումարը տեղեկատվական բազաներում արտացոլվել է որպես «չվճարված», գումարը վճարելուց հետո կենսաթոշակի վճարումը չի վերսկսվել՝ 12 ամիս անընդմեջ անձամբ կենսաթոշակ չստանալու պատճառով դադարեցնելու հիմքով: 2008թ. ընթացքում «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի 60-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 2-րդ կետի 2-րդ պարբերության պահանջի խախտմամբ անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակ է վճարվել 10 տարուց ավելի անընդմեջ անձամբ կենսաթոշակ չստացած կենսաթոշակառուների անվամբ: Առանձին դեպքերում այդ գումարը ստացած կենսաթոշակառուների որոշ գործեր բաժիններում չեն հայտնաբերվել: Ընդ որում, դիտարկված գործերում չեն հայտնաբերվել նաև անձնագրի և սոցիալական ապահովության քարտի պատճենները, իսկ առկա ստորագրությունները արժանահավատ չեն:

11. Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության վերահսկողությունից և ուշադրությունից ամբողջությամբ դուրս են մնացել մահացած կենսաթոշակառուների մասով կատարված վճարումները: Ընտրանքային կարգով կատարված ուսումնասիրություններով բացահայտվել են կուպիտ խախտումներ: Այսպես, մահացած կենսաթոշակառուի անվամբ բաժիններում դիմում է մուտքագրվել, որից հետո կատարվել է անցած ժամանակահատվածի համար գումարի վճարում, մահվանից հետո կենսաթոշակառուի գործը չի դադարեցվել, այլ նրա անվամբ շարունակվել են ամսական կենսաթոշակի վճարումներ, իսկ վճարումներ չկատարելու պարագայում մահվան հիմքով դադարեցման պատճառը ներկայացվել է որպես 12 ամիս անընդմեջ

անձամբ կենսաթոշակ չստանալը: Փաստորեն, չեն ապահովվել ՀՀ կառավարության 2005 թվականի մայիսի 12-ի թիվ 938-Ն որոշման պահանջը:

12. Երկարամյա ծառայության կենսաթոշակների մասով որպես առավել ռիսկային խումբ են գնահատվել թոփաքահրամանատարական և թոփաքային անձնակազմի կենսաթոշակները, իսկ ընտրանքային կարգով ուսումնասիրված գործերում հայտնաբերվել են հետևյալ տարաբնույթ խախտումները: Ծառայության բաժինների կողմից ընդունվել են թոփաքային ժամերի վերաբերյալ կեղծ և անարժանահավատ տեղեկանքներ, կենսաթոշակները նշանակվել են առանց թոփաքային գրքույկների առկայության՝ ՀՀ կառավարության 03.07.2003թ. թիվ 808-Ն որոշման պահանջների խախտմամբ: Արդյունքում, կենսաթոշակառուների մասնագիտական ստաժն անհիմն ավելացվել է, որի հետևանքով վերահաշվարկված կենսաթոշակի չափը, հետևաբար, մասն` ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերն աճել են: Ծառայության կողմից պատշաճ վերահսկողություն չի իրականացվել տարածքային բաժինների կողմից երկարամյա ծառայության կենսաթոշակի նշանակման, դրանց հաշվարկման և վերահաշվարկման նկատմամբ, որի արդյունքում ընտրանքային կարգով ստուգմամբ ընդգրկված միայն 9 տարածքային բաժիններում արձանագրվել են անարժանահավատ տեղեկանքների հիման վրա կենսաթոշակի չափի անհիմն վերահաշվարկման դեպք:

13. Խախտումներ են արձանագրվել մաս վետերանների պատվովճարների և դրամական օգնության նշանակման ու վճարման գործում: Առանձին դեպքերում պատվովճարը նշանակվել և վճարվել է ՀՀ օրենսդրությամբ վետերան չհամարվող անձանց, արդեն մահացած վետերանների անվամբ կամ անարժանահավատ տեղեկանքների հիման վրա:

14. Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության կողմից ցածր արդյունավետությամբ է վերահսկվել տարածքային բաժինների գործունեությունը՝ կապված աշխատանքային ստաժի հաշվարկման և վերահաշվարկման հետ: Կենսաթոշակները նշանակվել և հաշվարկվել են անարժանահավատ կնիքով և գրառումներով՝ տեղեկանքների ու աշխատանքային գրքույկների հիման վրա: Արձանագրվել են մաս դեպքեր, երբ ընկերությունների կողմից աշխատանքային ստաժի վերաբերյալ տեղեկանքները տրվել են հետին ամսաթվով՝ նախքան իրենց պետական գրանցում ստանալը ժամանակահատվածի համար, ինչպես մասն` տվյալ ընկերությունում չաշխատած անձանց: Նշված տեղեկանքների արժանահավատությունը բաժինների կողմից չի ստուգվել՝ հանգեցնելով կենսաթոշակառուի ապահովագրական ստաժի, դրանով պայմանավորված՝ ՀՀ

պետական բյուջեից հատկացված միջոցների հաշվին անարդյունավետ ծախսերի ավելացմանը:

15. Կենսաթոշակային գործերի գույքագրման աշխատանքներն իրականացվել են թերի և անարդյունավետ, իսկ առանձին դեպքերում գործընթացը կրել է ձևական բնույթ: Մի շարք դեպքերում արդեն իսկ գույքագրված գործերում առկա փաստաթղթերը թերի են և չեն համալրվել, աշխատանքային ստաժի արժանահավատությունը չի պարզվել, անարժանահավատ փաստաթղթերի հիման վրա նշանակված կենսաթոշակը չի վերահաշվարկվել, դադարեցման ենթակա գործերը չեն առանձնացվել, կենսաթոշակառուների վերաբերյալ տեղեկատվական բազայում առկա տվյալները չեն ճշտվել: Խախտվել են նաև ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի 30.10.2008թ. հրամանով սահմանված գույքագրման իրականացման ժամկետները՝ 2009թ. տարեվերջի դրությամբ գույքագրվել է կենսաթոշակային գործերի ընդամենը 50.1%-ը, որի հետևանքով գույքագրման ժամկետը երկարաձգվել է ևս մեկ տարով:

16. Անհատական (անձնավորված) հաշվառման գործընթացն իրականացվել է ցածր արդյունավետությամբ, որի հետևանքով առանձին տնտեսվարող սուբյեկտներ սահմանված ժամկետներում հաշվետվություններ չներկայացնելու, ինչպես նաև տարածքային բաժնում գրանցում չստանալու համար չեն ենթարկվել վարչական պատասխանատվության՝ խախտելով «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ» ՀՀ օրենսգրքի 169-րդ հոդվածի 18-րդ մասի պահանջները: 2008-2009թթ. պետական գրանցում ստացած 35790 տնտեսավարող սուբյեկտներից համապատասխան բաժիններում հաշվառվել են միայն 29694-ը, իսկ հաշվառման կանգնած սուբյեկտներից ոչ բոլորն են սահմանված ժամկետում ներկայացրել ընթացիկ հաշվետվություններ: Այդ պարագայում տարածքային բաժինները անբավարար են օգտագործել օրենսդրությամբ իրենց վերապահված իրավունքը և վարչական պատասխանատվության չեն ենթարկվել խախտում թույլ տված սուբյեկտներին:

17. ՀՀ սոցիալական ապահովության պետական ծառայության կողմից չի ապահովվել կենսաթոշակների և այլ սոցիալական վճարումների արդյունավետությունն ու հասցեականությունը, համապատասխանությունը ՀՀ օրենսդրության պահանջներին: Այսպես, կենսաթոշակների վճարումները շարունակվել են նաև կենսաթոշակի վճարման ժամկետի ավարտից հետո, բազմաթիվ խախտումներ են թույլ տրվել լիազորագրերի հիման վրա վճարումների կատարման գործում: Մասնավորապես, կենսաթոշակի վճարումը կատարվել է համապատասխան լիազորություն չունեցող անձանց, անարժանահավատ լիազորագրերի և այլ փաստաթղթերի (հավաստագրերի, համաձայնագրերի և այլն) հիման վրա, վավերականության ժամկետը լրացած

անձնագրի հիման վրա տրված լիազորագրով կամ միայն լիազորագրերի հիման վրա՝ հաշվի չառնելով այն ներկայացնող անձի անձնագրի վավերականության ժամկետը: Առանձին դեպքերում լիազորագրերը ներկայացվել են օտար լեզվով՝ առանց թարգմանության:

18. Կենսաթոշակային գործերի հաշվառման և նշանակման գործընթացներն իրականացվել են ՀՀ կառավարության 29.05.2003թ. թիվ 793-Ն որոշմամբ սահմանված պահանջների խախտմամբ: Մասնավորապես, առանձին տարածքային բաժիններում կենսաթոշակային գործերի հաշվառման գլխավոր մատյանը չի վարվել, որի հետևանքով հնարավոր չէ վերահսկել կենսաթոշակի նշանակման ժամկետների պահպանման, կենսաթոշակային գործերի կասեցման և վերսկսման, ինչպես նաև դրանց ստացման և տեղափոխման գործընթացները: Գլխավոր գրանցամատյանում պարբերաբար չեն լրացվել հերթական տողերը՝ նախադրյալներ ստեղծելով հետին ամսաթվով դիմումներ ընդունելու համար, չի ապահովվել դիմումը ներկայացնելու պահից 7-օրյա ժամկետում կենսաթոշակի նշանակման վերաբերյալ գործող կարգի կատարումը, կենսաթոշակ նշանակելու համար դիմումներն ընդունվել են թերի լրացված, գործերում չկան անձնագրի և սոցիալական ապահովության քարտի պատճենները:

19. Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության կողմից պատշաճ վերահսկողություն չի իրականացրել իր տարածքային ստորաբաժանման՝ Վճարումների ծառայության նկատմամբ, որի միջոցով հաշվետու ժամանակաշրջանում կատարվել է վճարումների շուրջ 30%-ը: Վճարումների ծառայության գործունեությունը կանոնակարգված չէ, իսկ վճարումից հետո մնացորդ գումարները պետական բյուջե հետ են վերադարձվել ուշացումներով:

20. Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության կողմից պետական բյուջեի միջոցների ծախսման նկատմամբ պատշաճ վերահսկողություն չի իրականացվել և վճարումների գործընթացում բացահայտված հիմնական խախտումները անմիջականորեն պայմանավորված են Վճարումների ծառայության գործունեությամբ, որում արածանագրվել են հետևյալ խախտումները:

- մահացած կենսաթոշակառուի անվամբ կենսաթոշակի «վճարումը»,
- մահացած կենսաթոշակառուների անվամբ անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակի «վճարումը»,
- անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակի կրկնակի վճարումը:

- ՀՀ օրենսդրության խախտմամբ՝ առանց պահանջվող փաստաթղթերի առկայության, անցած ժամանակահատվածի համար կենսաթոշակի վճարումը և այլն:

Ընդ որում, անցած ժամանակահատվածի համար գումարների վճարումների վերաբերյալ ներկայացված խախտումների էական մասն արձանագրվել է 2008 թ.-ին, երբ նշված վճարումների հետ կապված գործընթացը կազմակերպվել և վերահսկվել է Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության կենտրոնական ապարատի կողմից:

21. Հաշվի առնելով, որ «Հայփոստ» ՓԲԸ-ի կողմից սպասարկվող գումարների ծավալների աճին զուգընթաց կարող են աճել նաև գործառնական ռիսկերը, որոնց էությունն ու բնույթն ուղղակիորեն կապված է իրականացվող աշխատանքների արդյունավետ կազմակերպման հետ, անհրաժեշտություն է առաջացել նշված գործընթացների առավել մանրամասն ուսումնասիրության: Այսպիսով, վերահսկողության արդյունքների վերաբերյալ վերջնական գնահատականները կտրվեն 2011թ. առաջին կիսամյակից հետո:

22. Կոտայքի մարզպետարանի ենթակայության ՍԾՏԳ-ների կողմից պետական բյուջեից ավելի վճարված նպաստի չափը կազմել է 12,187.0 հազ. դրամ, որից ենթակա է վերականգնման 9,227.0 հազ. դրամը:

23. ՍԾՏԳ-ները «Սոցիալական աջակցության մասին» ՀՀ օրենքով իրենց վերապահված լիազորությունները թերի են իրականացրել, մասնավորապես՝ թերի է կատարվել հիշյալ օրենքի 19-րդ հոդվածի երրորդ կետի պահանջը, այն է. «սոցիալական ծառայություններ տրամադրող տարածքային մարմինը պարզում է սոցիալական աջակցություն ստանալու նպատակով դիմած քաղաքացիների ներկայացրած փաստաթղթերի հավաստիությունը՝ դրանք տրամադրած մարմիններում և կազմակերպություններում»:

24. Գործազուրկի կարգավիճակ և գործազրկության նպաստ ստացած անձինք միաժամանակ հանդիսացել են վարձու աշխատողներ: Այդ անձինք հիմնականում ունեն մեկից ավելի աշխատանքային գրքույկներ, որոնցից մեկը ներկայացվում է զբաղվածության տարածքային կենտրոն, որի հիման վրա նշանակվում է գործազրկության նպաստը, իսկ մյուսով շարունակում են աշխատել:

25. Միսլ տեղեկատվության ներկայացման արդյունքում պետական բյուջեից կատարվում է գործազրկության նպաստների գծով ոչ հասցեական ֆինանսավորում, իսկ որոշ ժամանակ անց կատարված համադրման արդյունքում հայտնաբերված անձանց հետ կնքվում են կամայական ժամանակացույցներ, և պետական բյուջեից ոչ

հասցեական տրամադրված միջոցները հետ են վերադարձվում մինչև 12 ամիս ժամանակահատվածում:

26. Արձանագրվել են դեպքեր, երբ գործազրկության կարգավիճակ ստանալուց հետո տվյալ անձին նշանակվել է հաշմանդամության կենսաթոշակ, սակայն հաճախակի (օրական) համադրումներ չկատարելու պատճառով շարունակվել է գործազրկության նպաստի վճարումը:

27. Ընթացիկ վարձատրվող հասարակական աշխատանքների այցելության պահին, մի շարք դեպքերում բացակայում էին աշխատողները, աշխատանքները կատարված էին մասնակի, իսկ որոշ դեպքերում աշխատանքներն ընդհանրապես չէին կատարվել:

28. Մասնագիտական ուսուցման համար կնքվող պայմանագրերում գործազուրկների աշխատանքի տեղավորման համար սահմանվում են կամայական տոկոսներ՝ 20-ից 100 տոկոս:

29. «Նորք» կենտրոնը գրեթե բոլոր մասնագիտություններով դասընթացների համար առաջարկել է մեկ գործազուրկի հաշվով ամենաբարձր գինը: Բացի այդ, կենտրոնը դասընթացների իրականացման պայմանագրերով նախատեսված ոչ բոլոր գործազուրկներին է տեղավորել աշխատանքի:

30. Ոչ բոլոր դեպքերում է, որ ուսուցում իրականացնող կազմակերպությունների կողմից աշխատանքի տեղավորվածներն աշխատում են առնվազն մեկ տարի (այս պայմանը ամրագրված է ուսուցման պայմանագրերով):

31. ՀՀ կառավարության 16.03.2006թ. թիվ 352-Ն որոշմամբ ավանդատուների հաշվառման ցուցակները տեղադրվել են նախարարության ինտերնետային էջում, սակայն գործող ծրագիրը չի ապահովում հասարակական վերահսկողություն՝ տեղեկատվական բազայի շարժի, վճարումների հերթականության նկատմամբ:

32. Ըստ էության, «Նորք» կենտրոնը ստեղծվել էր սոցիալական ապահովության ոլորտի տեղեկատվական հոսքերի վերլուծության արդյունավետության բարձրացման նպատակով, պետք է կոորդինացներ նախարարության տարբեր ստորաբաժանումների աշխատանքները, սակայն համակարգի տեղեկատվական բազաներում առկա են բազմաթիվ անճշտություններ, որոնք չարաշահումների հնարավորություն են ստեղծում, իսկ տեղեկատվական հոսքերի ոչ ճիշտ օգտագործման պատճառով իրականացվում են բազմաթիվ ոչ հասցեական ֆինանսավորում:

33. Ոչ նպատակային (սխալ) ֆինանսավորման բացահայտման համար տեղեկատվական բազաներում առկա տվյալները («Նորք» կենտրոնի կողմից)

համադրվում են որոշակի պարբերականությամբ, որի արդյունքում ոչ հասցեական ֆինանսավորումը շարունակում են մեծ ծավալ կազմել:

Առաջարկություններ

ՀՀ կառավարությանը՝

1. Քննարկել ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության Սոցիալական ապահովության պետական ծառայությունում իրականացված վերահսկության արդյունքներով արձանագրված խախտումները և երևույթները, միջոցներ ձեռնարկել դրանք ամբողջությամբ բացահայտելու և վերացնելու ուղղությամբ:

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությանը՝

2. Քննության առնել Սոցիալական ապահովության պետական ծառայությունում հայտնաբերված երևույթները և խախտումները՝ դրանց պատճառները բացահայտելու, վերացմանն ուղղված միջոցներ ձեռնարկելու նպատակով: Հատուկ ուշադրություն դարձնել կենսաթոշակային գործերի գույքագրման աշխատանքների արդյունավետությունը բարձրացելու, գործընթացի արդյունքների նկատմամբ պահանջները խստացնելու, կենսաթոշակառուների թիվը ճշտելու, նրանց տվյալների բազայում առկա թերություններն ու անհամապատասխանությունները վերացնելու հարցերին: Այդ նպատակով արդյունավետ օգտագործել ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված բոլոր շահագրգիռ մարմիններում և կազմակերպություններում առկա տեղեկատվությունը և տվյալները՝ դրանք համադրելով Սոցիալական ապահովության պետական ծառայության տեղեկատվական բազայի տվյալների հետ:

3. Քննարկել մինչև երկու տարեկան երեխայի խնամքի նպաստի իրավունքը բոլոր ծնողներին վերապահելու հնարավորությունը՝ անկախ նրանց աշխատելու հանգամանքից (այդ նպատակով համապատասխան փոփոխություններ կատարելով «Պետական նպաստների մասին» ՀՀ օրենքում):

4. Ձեռնարկել միջոցառումներ՝ մեկից ավելի աշխատանքային գրքույկների առկայությունը բառացելու ուղղությամբ:

5. Ապահովել վարձատրվող հասարակական աշխատանքների կատարման ընթացքի նպատմամբ պատշաճ վերահսկողություն:

6. Մասնագիտական ուսուցման համար կնքվող պայմանագրերում գործազուրկների աշխատանքի տեղավորման համար սահմանել միասնական տոկոսներ:

7. Ապահովել ավանդատուների համար ինտերնետային կայքէջում տեղադրված տեղեկատվական բազայի ամբողջական հասանելիությունը, մասնավորապես՝ կենտրոնական բազայի շարժի և վճարումների ընթացքի նկատմամբ:

8. Կենտրոնացնել բոլոր տեղեկատվական համակարգերը, ինչպես նաև դրանց մասով համադրման համար անհրաժեշտ այլ մարմինների կողմից ներկայացվող հարակից տեղեկատվական բազաները:

9. Ճշտել բոլոր տեղեկատվական համակարգերում առկա տվյալները: Վճարման ցուցակներում ներառել միայն սոցքարտերի (ներառյալ՝ ԱՎՎ-ի) տեղեկատվական համակարգի կողմից ճանաչված, կամ անձնական տվյալներում սխալ չպարունակող անձանց: Չճանաչված կամ անձնական տվյալներում սխալ պարունակող անձանց մասով նախատեսել վճարման ցուցակներում ներառվելու անցումային ժամանակաշրջան՝ տվյալ անձին տալով հնարավորություն՝ իր տվյալների վերաբերյալ ներկայացնել պահանջվող փաստաթղթերը, որոնց հիման վրա համապատասխան մարմինները պետք է կատարեն տվյալների ճշտում:

10. Ապահովել համակարգերի՝ միմյանց հետ ուղիղ կապով փոխկապակցված լինելը (բացառել տվյալների էլեկտրոնային կրիչներով տեղափոխումը), համադրումն ու հարցումները կատարել ավտոմատ եղանակով՝ չթողնելով համադրման կատարումը անձանց որոշումների վրա:

11. Տեխնիկապես բացառել սխալ տեղեկատվության մուտքագրման հնարավորությունը:

12. Ապահովել համապատասխան տեղեկատվական բազաների պաշտպանվածությունը, ինչպես նաև բացառել տեղեկատվությունը մուտքագրողների կողմից տեղեկատվական բազաներում առկա տվյալներում փոփոխությունների կատարումը (միջամտության հնարավորությունը)՝ այդ փոփոխությունների կատարումը նախատեսելով միայն կենտրոնացված ընթացակարգով:

13. Հնարավորության դեպքում վճարման ցուցակները ձևավորվելիս համապատասխան հարցում կատարել Սահմանային էլեկտրոնային կառավարման տեղեկատվական համակարգից (ՍԷԿՏ)՝ հանրապետությունից բացակայող անձանց մասով ճշտումներ կատարելու նպատակով:

14. Քննարկել անձը հաստատող փաստաթղթեր տրամադրող մարմինների կողմից նաև սոցքարտերի համարների տրամադրման հնարավորությունը (ծախսերի խնայողության և առավել ճիշտ տեղեկատվություն ունենալու տեսանկյունից՝ նախատեսելով անձը հաստատող փաստաթղթերում համապատասխան տեղեկատվության առկայությունը):

15. Առավել ճիշտ և ամբողջական համադրում կատարելու նպատակով՝ ամբողջականացնել «Պատանա» համակարգը՝ կատարելով համապատասխան մուտքագրումներ (առկա են բազմաթիվ չմուտքագրված տվյալներ):

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության Սոցիալական ապահովության պետական ծառայությանը՝

16. Միջոցներ ձեռնարկել ընթացիկ հաշվետվության մեջ արտացոլված խախտումներն ու թերությունները վերացնելու ուղղությամբ, քննարկել դրանք թույլ տված պաշտոնատար անձանց պատասխանատվության ենթարկելու հարցը:

17. Հետևողականորեն բարելավել բյուջետային ծախսերի ծրագրավորման աշխատանքները, ապահովել դրանց իրատեսությունը և հիմնավորվածությունը, ուժեղացնել հսկողությունը պետական բյուջեի միջոցների արդյունավետ և նպատակային օգտագործման, ֆինանսական միջոցների արդյունավետ կառավարման նկատմամբ:

18. Խստացնել պահանջը սոցիալական ապահովության տարածքային բաժինների նկատմամբ՝ ծրագրային ծախսերը ՀՀ օրենսդրությանը համապատասխան իրականացնելու, կենսաթոշակառուների և այլ սոցիալական վճարներ ստացող անձանց թիվը ճշտելու նկատմամբ: Այդ նպատակով ապահովել ակտիվ համագործակցությունը պետական կառավարման համապատասխան մարմինների հետ՝ տեղեկատվական համակարգում առկա անհամապատասխանությունները վերացնելու, կենսաթոշակառուների տվյալները (անճնագրի համար, անուն, ազգանուն, ծննդյան ամսաթիվ, սոցիալական ապահովության քարտ, անձը հաստատող փաստաթղթերի վավերականություն) ճշտելու, 10 տարվա ընթացքում կենսաթոշակի վճարումը դադարեցված գործերն արխիվացնելու, «Նորք» կենտրոնի կողմից կատարված համադրման արդյունքներով շուրջ 12000 կենսաթոշակառուների տվյալներն իդենտիֆիկացվելու և այդ ընթացքում կատարվող վճարումները ժամանակավորապես դադարեցնելու ուղղությամբ:

19. Բյուջետային ծախսերի արհեստականորեն ավելացման ռիսկը նվազեցնելու նպատակով ապահովել «Սոցիալական ապահովության քարտերի մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածի, ՀՀ կառավարության 24.12.2003թ. «ՀՀ-ում սոցիալական ապահովության քարտերի համակարգ ներդրնելու մասին» թիվ 1783 որոշման, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության 25.06.2004թ. «ՀՀ-ում սոցիալական ապահովության քարտերի և սոցիալական ապահովության քարտերի համարների կիրառումն ապահովելու մասին» որոշման 4-րդ կետի պահանջների կատարումը:

20. Պատշաճ վերահսկողություն իրականացնել տարածքային բաժինների նկատմամբ՝ կենսաթոշակների վճարումների ցուցակների կազմման, փաստացի վճարումների վերաբերյալ ցուցանիշների համադրման և ճշտման նկատմամբ, միջոցներ ձեռնարկել վճարումների վերաբերյալ ցուցանիշների արժանահավատությունը և կատարված վճարումների իսկությունը ստուգելու, վճարում իրականացրած կազմակերպությունների հետ կազմված փախադարձ ակտերի ցուցանիշների միջև առկա անհամապատասխանությունները վերացնելու ուղղությամբ:

21. Հատուկ ուշադրություն դարձնել անցած ժամանակաշրջանի կենսաթոշակի վճարումների մասով արձանագրված խախտումները վերացնելու, մասնավորապես, արդեն վճարված ժամանակաշրջանի համար կատարված կրկնակի վճարումները բացառելու, տեղեկատվական բազաներում վճարված գումարները պատշաճորեն տեղադրելու, այդ գումարները վճարելուց հետո կենսաթոշակի վճարման վերսկսումը ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ապահովելու գործին: Ուսումնասիրել «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի 60-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 2-րդ կետի պահանջի խախտմամբ՝ արխիվացման ենթակա, ինչպես նաև տարածքային բաժնում չհայտնաբերված գործերով կատարված վճարումների օրինականությունը, գործնական միջոցներ ձեռնարկել օրենսդրության խախտմամբ վճարված գումարները ՀՀ պետական բյուջե վերականգնելու ուղղությամբ:

22. Ապահովել տարածքային բաժինների կողմից հաշմանդամության կենսաթոշակների հաշվարկման և վճարման գործում արձանագրված թերությունների ու խախտումների, հաշմանդամության խմբերի վերաբերյալ տեղեկատվական համակարգում առկա անհամապատասխանությունների վերացումը, ինչպես նաև հաշմանդամների թվի վերաբերյալ տվյալների ճշտումը: Հաշմանդամության կենսաթոշակի նշանակման, վերահաշվարկման, կենսաթոշակի վճարման դադարեցման և վճարման գործընթացը լիովին համապատասխանեցնել ՀՀ օրենսդրության պահանջներին:

23. Ուսումնասիրել տարածքային բաժինների կողմից թռիչքահրամանատարական և թռիչքային անձնակազմի երկարամյա ծառայության կենսաթոշակների նշանակման և հաշվարկման համապատասխանությունը ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված պահանջներին, մշակել միջոցառումներ՝ նրանց կենսաթոշակային գործերում բացակայող փաստաթղթերով համալրելու, արձանագրված խախտումները վերացնելու, թռիչքային ստաժի արժանահավատությունը ստուգելու և վերահաշվարկման արդյունքում ավելի վճարված գումարները հետ գանձելու ուղղությամբ:

24. Գույքագրել տարածքային բաժինների կողմից վետերանների պատվովճար և դրամական օգնություն ստացող անձանց գործերը, ուսումնասիրել այդ գումարների նշանակման և վճարման օրինականությունը:

25. Բարձրացնել տարածքային բաժինների նկատմամբ վերահսկողության արդյունավետությունը աշխատանքային ստաժի հաշվարկման ճշտության մասով: Գույքագրել հաշվետու ժամանակաշրջանում նշանակված կենսաթոշակային գործերը, հատուկ ուշադրություն դարձնելով ապահովագրական ստաժը հիմնավորող՝ անարժանահավատ կնիքով ու գրառումներով տեղեկանքների և աշխատանքային գրքույկների առկայությանը, դրանցում պարունակվող տեղեկությունների տեղեկատվական բազայի հետ համադրմանը և ստուգմանը:

26. Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ վերահսկողության արդյունքներով արձանագրված խախտումների և թերությունների զգալի մասը հայտնաբերվել է արդեն իսկ գույքագրված գործերում, գործնական միջոցներ ձեռնարկել կենսաթոշակային գործերի գույքագրման աշխատանքների լիարժեք և արդյունավետ կատարումն ապահովելու ուղղությամբ: Գույքագրման ընթացքում ղեկավարվել գործընթացին ներկայացվող գլխավոր պահանջներով՝ գործերում թերի փաստաթղթերի համալրումը, աշխատանքային ստաժի արժանահավատության պարզումը, անարժանահավատ փաստաթղթերի հիման վրա նշանակված կենսաթոշակի վերահաշվարկումը, 10 տարուց ավելի ժամկետում վճարումը դադարեցված գործերի արխիվացումը, տեղեկատվական բազայում կենսաթոշակառուների վերաբերյալ առկա տվյալների ճշտումը և այլն:

27. Հետևողականորեն բարձրացնել անհատական (անձնավորված) հաշվառման գործընթացի արդյունավետությունը՝ ապահովելով տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից տարածքային բաժիններում հաշվառման կանգնելու և սահմանված ժամկետներում հաշվետվություններ ներկայացնելու վերաբերյալ ՀՀ օրենսդրության պահանջների կատարումը: Սկզբունքային դիրքորոշում ցուցաբերել նշված պահանջները խախտած տնտեսավարող սուբյեկտների հանդեպ՝ կիրառելով «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ» ՀՀ օրենսգրքի 169-րդ հոդվածի 18-րդ մասով սահմանված պատժամիջոցները:

28. Գործնական միջոցներ ձեռնարկել կենսաթոշակների և այլ սոցիալական վճարումների արդյունավետությունն ու հասցեականությունը, ՀՀ օրենսդրության պահանջներին համապատասխանությունն ապահովելու ուղղությամբ: Բացառել կենսաթոշակի կրկնակի վճարումները, լիազորագրերի հիման վրա վճարումների կատարման գործում արձանագրված խախտումները:

29. Մշակել միջոցառումներ կենսաթոշակային գործերի հաշվառման և նշանակման գործընթացներում հայտնաբերված խախտումների ու թերությունների վերացման ուղղությամբ: Ապահովել տարածքային բաժինների կողմից ՀՀ կառավարության 29.05.2003թ. թիվ 793-Ն որոշմամբ սահմանված պահանջների կատարումը՝ հաշվառման գլխավոր մատյանի վարման, կենսաթոշակի նշանակման ժամկետների պահպանման, կենսաթոշակային գործերի կասեցման և վերսկսման, դրանց ստացման և տեղափոխման ձևակերպման, ինչպես նաև 7-օրյա ժամկետում կենսաթոշակի նշանակման ժամկետի պահպանման վերաբերյալ:

30. ՀՀ պետական բյուջե վերականգնվող գումարները փոխանցել ՀՀ վերահսկիչ պալատի անվամբ բացված «պետությանը պատճառված վնասների փոխհատուցումից մուտքեր» (900005281515) հաշվեհամարին, կամ գանձապետարանի համակարգում բացված այլ եկամտային հաշվին՝ նշելով «96» կոդը:

«ՀՀ Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի 2-րդ մասի գ) կետի համաձայն, մեկամսյա ժամկետում վերահսկիչ պալատին տրամադրել գրավոր տեղեկություն՝ հաշվետվությամբ արձանագրված խախտումների վերացման վերաբերյալ:

Վարձատրվող հասարակական աշխատանքներում ընդգրկված համայնքները

<i>Մարզը</i>	<i>Մարզի համայնքների թիվը</i>	<i>Վերջին 5 տարում աշխատանքներում ընդգրկված համայնքների թիվը</i>	<i>Վերջին 5 տարում առնվազն 3 անգամ աշխատանքներին մասնակցած համայնքների թիվը</i>	<i>Վերջին 5 տարում ընդհանրապես աշխատանքներում չընդգրկված համայնքների թիվը</i>
Արագածոտն	114	55	11	59
Արարատ	97	40	19	57
Արմավիր	97	33	5	64
Գեղարքունիք	82	40	15	42
Լոռի	113	73	38	40
Կոտայք	67	30	11	37
Շիրակ	119	78	29	41
Խյունիք	109	98	38	21
Վայոց Ձոր	44	39	16	5
Տավուշ	62	60	54	2
Երևան	12	7	4	5